ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1843. [ΑΡΙΘ. 83.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ.

Τὸ ἑπόμενον ἄρθρον μετεφράσαμεν ἐκ διατριβῆς, ἥτις ἐξεδόθη ἐσχάτως εἰς τὸ πολιτικο-φιλολογικὸν κατὰ τρίμηνον δημοσιευόμενον Σύγγραμμα τοῦ Ἐδιμβούργου, ἓν ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Εὐρώπης, κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρελθούσης πεντηκονταετηρίδος, παριστάνει ἀντίθετα φαινόμενα τὰ πλέον ἐκπληκτικὰ καὶ ἀξιοσημείωτα. Ἐὰν διαιρέσωμεν τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη, δυνάμεθα τὸ μὲν πρῶτον νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς πολεμικόν, τὸ δὲ τελευταῖον ὡς εἰρηνικόν. Μεταξὺ τῆς ἐκρήξεως τῆς Γαλλικῆς Μεταπολιτεύσεως (1789) καὶ τῆς ἐν Οὐατερλῷ μάχης (1815) πᾶς θρόνος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου ἐκλονήθη σφοδρότατα. Τὰ παλαιὰ φιλόδοξα ὀνείρατα τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς κοσμοκρατορίας πόθος της—ἡ μεγαλοπρεπὴς ἔννοια (la grande pensée) ὡς αὐθαδῶς ἐκαλεῖτο—ἐφαίνοντο ὡς μέλλοντα ἤδη νὰ πραγματοποιηθῶσι. Στρατιωτικὴ ἀρχή, πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένη καὶ κραταιοτέρα οἱασδήποτε ἄλλης μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, κατέλαβε τὸν τόπον ἀρχαίων ἡγεμονιῶν καὶ δυνάμεων. Οἱ ἀετοὶ τοῦ Ναπολέοντος ἀνυψώθησαν εἰς πᾶσαν σχεδὸν μητρόπολιν τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ἀπόστασις τῆς Ῥωσσίας πολὺν χρόνον ἀπέκρουον τὴν προσβολὴν, καὶ τέλος παρήγαγον ἀσφάλειαν· ἀλλ' ἡ Γερμανία, Ἰταλία, Προυσσία, Ὁλλανδία, καὶ Ἑλβετία, εἴτε ὑπεζυγώθησαν, εἴτε προσεβλήθη ὁ ἐθνισμός των διὰ συνθηκῶν ἐπίσης αἰσχρῶν, ὡς καὶ ἡ αὐτὴ ἡ ὑποζύγωσις. Ἄγριος καὶ ἀδυσώπητος πόλεμος ἐφοβέριζε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐπὶ τῆς χερσονήσου μοναρχιῶν. Ἐὰν δὲ ἡ Ἱσπανία καὶ ἡ Πορτογαλλία εἶχον ἀφεθῆ νὰ πολεμῶσιν ἀβοήθητοι, ἡ ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος ἦτον ἀδύνατον νὰ μείνῃ πολὺν χρόνον ἀμφίβολος. Ἡ Βρετανία, ἔχουσα προπύργια τὴν νησωμένην θέσιν καὶ τὴν ναυτικὴν ὑπεροχήν της, καὶ πολὺ μᾶλλον τὸ ἀκαταδάμαστον φρόνημα τοῦ λαοῦ της, ἀνεχαίτισε τὴν πρόοδον τοῦ στρατιωτικοῦ δεσποτισμοῦ, ὅστις ἠπείλει τὰ τιμαλφέστερα συμφέροντα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πρὸς κατόρθωσιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ, ἡ Ἀγγλία ἔκαμεν ἀγῶνας καὶ θυσίας ἄνευ παραδείγματος εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν. Φόροι προσετίθεντο εἰς φόρους· δάνεια συνεφωνοῦντο ἀλλεπάλληλα· στρατοὶ ἐμορφόνοντο· στόλοι ἀπηρτίζοντο· χρηματικὴ ἐπικουρία ἐδίδετο εἰς ξένα κράτη. Ἀνταρσία τῶν Ἰρλανδῶν· στάσις τοῦ ναυτικοῦ· ὁ τῆς Τραπέζης περιορισμὸς τοῦ 1797,—οἱ κίνδυνοι οὗτοι, καίτοι τρομεροὶ, ἀτρομήτως ἀπηντήθησαν. Ἡ καρτερία τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ πόροι αὐτῆς, οἵτινες ἐφαίνοντο ἀνεξάντλητοι, ηὔξανον ἀναλόγως πρὸς τὴν δεινότητα τῶν περιστάσεων, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ἑκάστου ἐπικειμένου κινδύνου. Ἐπὶ τέλους, ἤγγισεν ὁ χρόνος, ὅστις ἀντήμειψεν ὅλας τὰς θυσίας ταύτας. Ὠφεληθεῖσα ἐκ τῆς τολμηρᾶς θρασύτητος τοῦ γενικοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐμπνεύσασα εἰς τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης μέρος τοῦ ἰδίου της φρονήματος, καί τινα καρτερίαν καὶ προθυμίαν εἰς γενναίας θυσίας, ἐκτήσατο ἡ Ἀγγλία ἐν Οὐατερλῷ τὴν ὑψίστην θέσιν μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν ἐθνῶν, καὶ μετεχειρίσθη τὴν νίκην εἰς τὸ νὰ προνοήσῃ ὑπὲρ τῆς μελλούσης ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας τῆς Εὐρώπης.

Ἐὰν δ' ἐρωτηθῶμεν ποῖ' ἀνθρώπινα μέσα παρήγαγον τὴν ἔνδοξον ταύτην ἔκβασιν, δὲν ἐμποροῦμεν νὰ διστάσωμεν περὶ τῆς ἀπαντήσεως. Ὁ θρίαμβος τῆς Ἀγγλίας πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς καρτερίαν, τεθεμελιωμένην ἐπὶ θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν βάσεων· εἰς ἐνεργητικότητα, τὸν καρπὸν ἐλευθέρων θεσμοθεσιῶν· εἰς κυβέρνησιν ἀπεριορίστως ἀξιόχρεων, καθὸ ἐπ' ἀκριβείᾳ πάντοτε διατηροῦσαν τὴν δημοσίαν πίστιν· καὶ εἰς πλούτη, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἂν ἔλειπε κἀνὲν ἐκ τῶν στοιχείων τούτων, ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἠδύνατο μὲν νὰ σταθῇ ἡρωϊκὸς, ἀλλὰ μόλις εὐτυχής· καὶ ἂν πρὸς καιρὸν ἠδυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀνεξαρτησίαν, οὐδέποτε ἠθέλομεν δυνηθῇ νὰ καταστάθῶμεν οἱ ἐλευθεροὶ τῆς Εὐρώπης. Εἰς τοὺς ἐμπόρους ἡμῶν χρεωστοῦμεν, ὅσον καὶ εἰς τοὺς πολεμιστάς. Ἡ βιομηχανία τοῦ Πὴλ καὶ ἡ ἐφευρετικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Ἀρκραϊτ συνετέλεσαν εἰς τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν, ὅσον τὸ ἡρωϊκὸν πνεῦμα τοῦ Νέλσωνος, καὶ ἡ ὑπέροχος ἱκανότης, ἐνέργεια, φρόνησις, καὶ καρτερία τοῦ Οὐελλιγκτῶνος.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ χαρακτὴρ τοῦ πρώτου μέρους τῆς

τελευταίας πεντηκονταετηρίδος. Ἡ βασιλεία τῆς εἰρήνης ἤρχισεν ἔπειτα—εἰρήνης σχεδὸν ἄνευ παραδείγματος κατὰ τὴν διάρκειαν, καὶ εἰς τὰς συνεπείας της οὐχ ἧττον ἀξιολόγου τῶν προηγηθέντων στρατιωτικῶν ἀγώνων. Ἀλλὰ μολονότι κατέπαυσεν ἡ σύγκρουσις τῶν ὅπλων, ἀνεφάνησαν μετ' οὐ πολὺ νέα αἴτια ἐρίδων. Τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἐφαίνοντο ἀποφασισμένα ν' ἀξιωθῶσι τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ὡς τῶν καρπῶν καὶ ἀμοιβῶν τῆς νίκης των. Τοῦτο δὲ ἦτο συνέπεια φυσικωτάτη· διότι ἐπὶ τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπιμόνου βιομηχανίας εἶχεν ἀποδειχθῆν ὅτι ἐστηρίζετο ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τῆς Ἀγγλίας· καὶ εἰς τὰ στοιχεῖα ταῦτα τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγέθους προέτειναν τὰς δικαίας αὐτῶν ἀξιώσεις τὰ ἐπίλοιπα Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη. Εἰς τὴν συνταγματικὴν δὲ πάλην, ἥτις ἐκ τούτου προέκυψεν, ἀγῶνες πρόωροι καὶ ἀσύμμετροι δὲν ἐχρησίμευσαν εἴς τινας περιστάσεις εἰμὴ νὰ ἐνισχύσωσι τὸν δεσποτισμόν, ὃν ὁ παραπολὺ πρόθυμος λαὸς ἐζήτει νὰ ἀνατρέψῃ. Αἱ ἐν Νεαπόλει θανατώσεις—αἱ φυλακαὶ τῆς Σπιελβέργης—ἡ βασιλικὴ ἀπιστία τοῦ Πεδεμοντίου—αὗται εἶναι ὅλαι αἱ μένουσαι ἀποδείξεις τοῦ ἀκαίρου καὶ ματαίου κινήματος ὑπὲρ τῆς Ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἱσπανίαν, καὶ Πορτογαλλίαν, ἡ ἔκβασις ἦτο διάφορος· ἡ χωριστὴ ὕπαρξις τοῦ Βελγίου ἐξησφαλίσθη· καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πολιτείας τῆς Εὐρώπης—ἀκόμη καὶ ὅπου δὲν ἐτελεσφόρησαν αἱ συνταγματικαὶ μεταβολαὶ—εἰσήχθη ἐλευθεριώτερον καὶ δικαιότερον σύστημα διοικήσεως. Τὴν Εὐρώπην ἐν γένει θεωροῦντες, δὲν ἐμποροῦμεν ν' ἀμφιβάλωμεν ὅτι ἔγεινε μεγαλητέρα πρόοδος εἰς τὴν εὐνομίαν, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐνεργεῖν καὶ τοῦ δοξάζειν, ἐντὸς τῆς παρελθούσης δεκαετίας παρ' ἐφ' οἱασδήποτε ἄλλης ὁμοίας περιόδου. Δύναται ἄραγε νὰ σταθῇ; Ἀρχαὶ ἤδη συνωμολογήθησαν, καὶ δυνάμεις ἐμβῆκαν εἰς ἐνέργειαν, αἵτινες ἄγουσιν ἀναποφεύκτως εἰς μέλλουσαν πρόοδον. Εἰς τὴν Προυσσίαν, εἰς πολλὰς τῶν Γερμανικῶν Πολιτειῶν, εἴς τινας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐστρίας, προβαίνουσιν οἱ λαοί, οὐ μόνον διὰ τῆς διαδόσεως τῆς γενικῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐθνικῶν θεσμῶν, καὶ οὕτω προετοιμάζονται βαθμηδὸν, ἀλλὰ βεβαίως, δραστηριώτεραι μεταρρυθμίσεις· μετὰ τῆς πολιτικῆς δ' ἐλευθερίας συμπροώδευσεν εἰς βαθμὸν ἀξιοσημείωτον καὶ ἡ βιομηχανία τῆς Εὐρώπης. Μετὰ πλειοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἱκανότητος καὶ ἐμπειρίας, καὶ μετὰ διαφόρου ἐπιτυχίας, ἐδόθησαν ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν περὶ τὰ χειροτεχνήματα βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἑλβετία, καὶ ἄλλαι πολιτεῖαι καθίστανται ἤδη ἀντίζηλοι τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Μὴ ἀρκούμενοι πλέον νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν φυσικὴν των ἐνέργειαν εἰς τὴν αὔξησιν καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ἐγχωρίων αὐτῶν προϊόντων, ζητοῦσι νὰ δημιουργῶσι καὶ νὰ ἐμψυχόνωσι παντὸς εἴδους χειροτεχνήματα. Τοῦτο δὲ προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς ἐσφαλμένης πολιτικῆς καὶ τοῦ βλαβεροῦ παραδείγματος τῆς Ἀγγλίας. Οἱ νομοθέται αὐτῆς, λησμονοῦντες ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν χειροτεχνημάτων της πρὸς τὰς ἀκατεργάστους ὕλας τῶν ἄλλων χωρῶν εἶναι ὁ ἐπωφελέστερος ὅλων τῶν κλάδων τοῦ ἐμπορίου, ἀντέβαλλον μέχρι τοῦ νῦν πᾶν κώλυμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς φυσικωτάτης ταύτης ληψοδοσίας. Μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ ἀλλοεθνεῖς ν' ἀγοράζωσι τὰ ἡμέτερα χειροτεχνήματα, ἠναγκάσθησαν ἐναντίον εἰς τὰ ἀληθινά των συμφέροντα νὰ χειροτεχνῶσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡμεῖς ἀπωλέσαμεν τὰς ἀγορὰς των ἀποκλείοντες αὐτοὺς ἐκ τῶν ἡμετέρων. Ἀλλὰ τὰ χειροτεχνήματα καὶ ἡ βιομηχανία των ἐκτείνονται παρὰ φύσιν. Βρετανοὶ τεχνῖται, καὶ Βρετανικαὶ μηχαναί, βιάζονται τανῦν εἰς ξένας χώρας· —γεννῶνται ἰδιοτελεῖς κλάσεις, ἀνεγείρονται κωμοπόλεις, κατασκευάζονται σιδηρόδρομοι, ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει, μεταλλεῖα δουλεύονται,—καὶ ὅλα τὰ εἰδικὰ ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἅτινα πρὸ τῆς εἰρήνης ἐλογίζοντο ὡς ἴδια εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τεχνητῶς ἐμψυχοῦνται διὰ τῶν ἀσυμφόρων νόμων μας—ἐκ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου μέχρι τῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Τ' ἀποτελέσματα δὲ ταῦτα, καίτοι βλαβερὰ εἰς ἡμᾶς, δὲν εἶναι ἀληθῶς καὶ μονίμως ὠφέλιμα εἰς τοὺς ξένους, οἵτινες ἀποτρέπονται οὕτω ἀπὸ φυσικωτέρους καὶ ὠφελιμωτέρους κλάδους τῆς βιομηχανίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ἔμεινεν ἀδρανὴς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Καὶ ἡμεῖς ἠγωνίσθημεν τοὺς πολιτικοὺς ἡμῶν ἀγῶνας· ὄχι τῳόντι διὰ νὰ θεμελιώσωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν καὶ ἐπεκτείνωμεν τὰ πολιτικά μας δικαιώματα. Κατωρθώσαμεν μεταβολὴν περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων· ἐδώκαμεν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς δήμους μας· ἐστερεώσαμεν διὰ παντὸς τὰς θρησκευτικὰς ἡμῶν ἐλευθερίας· τὰ μέγιστα ἐξετείναμεν τὸ ἐμπόριόν μας· καὶ ηὐξήσαμεν, εἰς ἐκπληκτικὸν βαθμὸν, τὴν παραγωγὸν δύναμιν εἰς τὰ χειροτεχνήματα, καὶ, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν, καὶ τὸν γεωργικὸν πλοῦτον. Αἱ μεγαλοπόλεις ἡμῶν ἐξετάθησαν μὲ ταχύτητα δίσλου ἀπαραδειγμάτιστον. Αἱ τῶν χειροτεχνημάτων κωμοπόλεις μας ἔγειναν μεγαλοπόλεις. Κῶμαι πρότερον ἀσημείωτοι ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων μας ἔγειναν δραστήριοι καθέδραι βιομηχανίας· καὶ χέρσα ἕλη καὶ ὀρέων πλευραὶ, τὰ ὁποῖα κυνηγοὶ μόνον ἐπεσκέπτοντο πρότερον, παριστῶσι νῦν τὰς χιλιάδας καὶ μυριάδας των. Ἡ τοῦ πλούτου ταχεῖα ἐπισώρευσις, καὶ ἡ μετατροπὴ εἰσοδήματος εἰς κεφάλαιον, δεικνύονται πανταχοῦ. Γιγαντιαῖαι ἐπιχειρήσεις οὐ μόνον ἐργολαβοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἀποπερατοῦνται μετὰ δραστηριότητος καὶ ἐντελείας, τῶν ὁποίων οἱ πρὶν χρόνοι οὐδὲν παράδειγμα χορηγοῦσι. Γραμμαὶ σιδηροδρόμων διατέμνουσι τὴν χώραν, καὶ ἀνοίγονται μὲ δαπάνην ἴσην μὲ τὴν τῶν ἐθνικῶν πολέμων. Τὰ τεράστια ταῦτα, ὁ πλοῦτος ὃν παράγουσι καὶ ἐξ οὗ ἐπήγασαν, δακτυλοδεικτοῦνται ὡς ἡ ἀπόδειξις τῆς Βρετανικῆς μεγαλειότητος· ὡς τὰ αἴτια τῆς ἔξω δυνάμεώς μας, τῆς ἐσωτερικῆς εὐημερίας ἡμῶν, καὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ εὐδαιμονίας τῶν ἀποικιακῶν μας ἐγκτήσεων. Αἱ μεγαλοπόλεις ἡμῶν, καὶ αἱ αὐξάνουσαι καὶ πολυάσχολοι χιλιάδες των, ἀναφέρονται ἅπασαι εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ περὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ χειροτεχνήματα βιομηχανία εἶναι ἀχωρίστως συνδεδεμένη μὲ τὸν πολιτισμόν· καὶ ὅτι ἑκάστη πολιτεία ὀφείλει νὰ προάγῃ, παντὶ τρόπῳ, τὴν περαιτέρω καὶ ἀπεριόριστον ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΤΕΛΕΤΗ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.

ΠΕΡΙ τὴν δείλην ὡραίας τινὸς ἡμέρας, κατ' ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου, ἐπλησίασα εἰς τερπνὴν μεμονωμένην κώμην, παραποτάμιον. Ὁ δύων ἥλιος ἔρριπτε πλαγίως τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τῆς ὁλόγυρα πεποικιλμένης ἐκτάσεως, ἥτις μετέβαλλεν ἤδη τὸ πράσινον τῶν φύλλων της εἰς τὰς διαφόρους χροιὰς τοῦ φθινοπώρου, καὶ ἐφαίνετο ἁμιλλωμένη κατὰ τὴν λαμπρότητα πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ καλλονὴν τοῦ δυτικοῦ ὁρίζοντος. Ὁ ἀὴρ ἦτο γλυκὺς καὶ ἤρεμος, καὶ ἡ ἐκ διαλειμμάτων κραυγὴ τῶν πτηνῶν, ἅτινα γοερῶς ἀνταπεκρίνοντο εἰς ἄλληλα, καθίστανε τὴν ὥραν ἔτι σπουδαιοτέραν. Σοβαρὰ ἐντύπωσις ἔγεινεν ἐπὶ τοῦ πνεύματός μου· ἐνῷ δ' ἐπορευόμην σύννους καὶ βραδύπους, εἶδον οὐ μετὰ λύπης, πρὸς τὴν ἄκραν τῆς κώμης, πρὶν ἐμβῶ εἰς αὐτὴν, κοιμητήριον εἰς τὴν πλευρὰν τῆς ὁδοῦ.

Τὰς μεταβολὰς τῆς φύσεως, καὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸ μικροῦ ἀναπολῶν, ἤμην ἤδη ἄριστα προδιατεθειμένος εἰς τὸ νὰ θεωρήσω τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπέβην, καὶ δέσας τὸν ἵππον μου, ὑπῆγα νὰ ἀναγνώσω τὰς ἐπιτυμβίους ἐπιγραφὰς, νὰ μάθω τὸ βραχὺ τοῦ βίου, καὶ νὰ σκεφθῶ περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ μετὰ θάνατον ἐπαίνου. Εὑρῆκα δὲ τάφον νεοσκαφῆ, πρὸ μικροῦ ἀνοιχθέντα, καὶ περιμένοντα τὸν κάτοχόν του. Οἱ διαλογισμοί μου προσηλώθησαν ἐπ' αὐτοῦ. Τίνος ἄραγε νὰ ἦναι; Ἱστάμην δὲ περιστρέφων εἰς τὸν νοῦν τὰς εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐνδεχομένας ἀποκρίσεις, ἕως οὗ μ' ἐτάραξαν βήματα πλησιάζοντα, καὶ πομπή τις ἐπικήδειος ἐμβῆκεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

Ἐστάθην κατὰ μέρος νὰ παρατηρήσω αὐτήν. Προηγοῦντο δώδεκα κόραι, λευχείμονες, κρατοῦσαι εἰς τὰς χεῖρας ἀειθαλῆ στέμματα. Εἵπετο πρεσβύτης, ὁ λειτουργὸς τοῦ χωρίου, καὶ ἀμέσως κατόπιν αὐτοῦ τὸ φέρετρον, βασταζόμενον ὑπὸ τεσσάρων νεανίσκων. Οἱ πενθοῦντες, καὶ πολυπληθὴς συνοδία, ἠκολούθουν. Ἡ πομπὴ προεχώρησεν εἰς τὸν τάφον· συνήχθησαν πυκνότατοι πέριξ αὐτοῦ· οἱ νεκροφόροι ἐστάθησαν, καὶ ἀπέθηκαν τὸ φέρετρον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Εὐσεβάστως ἀφῃρέθη τὸ μαῦρον κάλυμμα τοῦ θανάτου, καὶ ἡ νεκροθήκη, ἐν ὀδυνηρᾷ σιγῇ, κατέβη εἰς τὸν τόπον της. Προσήγγισαν ἤδη αἱ λευχείμονες κόραι, καὶ ἔρριψαν ἐπ' αὐτῆς τὰ στέμματά των, ἔπειτα δὲ χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἤρχισαν θρηνήρη ψαλμῳδίαν, ἥτις βαθμηδὸν ἐγίνετο ἐντονωτέρα, καὶ ἀντήχει τρανώτερον, μέχρις οὗ ἐτελεύτησεν ὡς ὕμνος θριάμβου.

Εἰς τοιοῦτο σεμνοπρεπὲς θέαμα οὐδέποτε εἶχον παρευρεθῆν· ἔγειναν δὲ τὰ πάντα τόσον ἁπλοϊκῶς, τόσον ἡσύχως, τόσον φυσικῶς, ὥστε ἡ καρδία μου κατενύχθη. Εἶδον ὅτι καὶ ἄλλοι συνεκινήθησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σεβάσμιος ποιμὴν ἐξεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνέμους τὴν λευκὴν κόμην του, καὶ ἀνύψωσε τὴν τρέμουσαν φωνήν του ὄχι ἀτάραχος τὴν ψυχήν.

«Καλῶς ἔχει,» εἶπε, «καλῶς ἔχει, ἁρμόζει ὥστε οἱ ὡραῖοι καὶ οἱ ἀθῶοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν αἰώνιον κατοικίαν των ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς ᾠδῆς, καὶ ν' ἀποχαιρετῶσιν οἱ Χριστιανοὶ οὕτω πως τοὺς ἀγαπητοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους. Ἐνῷ ὑμνῳδοῦντες ἄγγελοι παραδέχονται τὰ πνεύματά των εἰς τοὺς οὐρανούς, εἶναι ἁρμοδιώτατον ν' ἀνταποκρινώμεθα ἡμεῖς οἱ ἐπὶ γῆς εἰς τὸ παραμυθητικὸν καὶ ἐκστατικὸν ἐκείνων ᾄσμα. Διότι, ἀδελφοὶ, τί καταθέτομεν εἰς τὸν χοῦν; Τὸ σῶμα. Ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἀνήκει· ἐδῶ εἶναι ἡ κατοικία του. Ἡ βεβαρημένη ψυχὴ ἀπέβαλε τὸ ἐπαχθὲς φορτίον της, καὶ ἀνέβη ἐλευθέρα· ἡμεῖς δὲ μόνον κρύπτομεν αὐτὸ εἰς τὴν γῆν, ἥτις τὸ παρήγαγε. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀπαιτεῖ λύπην καὶ δάκρυα· ἐνῷ χαίρει τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ προκειμένου σώματος ἀναχωρῆσαν, δὲν ἁρμόζει νὰ θρηνῶσιν οἱ ἀγαπῶντες αὐτό. Ὄχι· τὸ σῶμα, χοῦς ὄν, εἰς τὸν χοῦν ἂς καταβῇ, καὶ ἂς ψαλθῇ ἀλληλουΐα ὑπὲρ τῆς κοίτης αὐτοῦ· καθότι τὸ πνεῦμα μετέβη πρὸς τὸν Θεὸν, ὅστις ἔδωκεν αὐτό. Ὁ θάνατος κατεπόθη εἰς νῖκος· καὶ ὁ ἀλαλαγμὸς τῆς νίκης πρέπει νὰ ἦναι περιχαρής.»

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ γέροντος ἐξήφθη ἐνῷ ἐλάλει, καὶ ἀνυψώσας τὴν ὡραίαν κεφαλήν του, ἔδειξε πρὸς τὰ ἄνω, ὡς ἐὰν ἔβλεπε τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους. Ἐνητένισα εἰς αὐτὸν, καὶ ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην τὸν Στέφανον, τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἦτον ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. Ἡ σιγὴ τοῦ θανάτου κατέλαβεν ἅπαντας, ἐνῷ, μετὰ θρησκευτικῆς σχεδὸν εὐλαβείας, ἐθεώρουν τὸ ἀρχαϊκὸν σχῆμά του. Καὶ αὐτοὶ τῶν πενθούντων οἱ πεπνιγμένοι λυγμοὶ ἔπαυσαν τοῦ ν' ἀκούωνται. Μετ' ὀλίγον ἔστρεψε πρὸς

τὰ κάτω τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ κατεβίβασε τὴν χεῖρά του, ἑωσοῦ ἐδακτυλοδείκτει πρὸς τὸν τάφον.

« Οὗτος,» εἶπεν, « εἶναι κράββατος ἁγίας, καὶ πρέπει νὰ ἀγνωμονῶμεν ὅτι ἱστάμεθα πλησίον του. Ἦτο μὲν νέα· πλὴν πόσον καθαρὰ, πόσον ἄμεμπτος, πόσον ἐρασμία, εἴδωλον τῶν γεννητόρων της, χαρὰ τῶν φίλων της, τέρψις καὶ παράδειγμα εἰς ἅπαντας. Περιεπάτει εἰς τὰ βήματα τοῦ Κυρίου της—ταπεινόφρων, εὐσεβής· καὶ μετὰ πάσης Χριστιανικῆς πραότητος καὶ εἰρηνικῆς ἐλπίδος ἤκουσε τὴν πρόσκλησιν τοῦ νὰ ἀπέλθῃ. « Ὁ βίος,» εἶπεν, « εἶναι γλυκὺς, καὶ διὰ πολλοὺς λόγους μὲ εἶναι ἐπιθυμητός· ἀλλ' ἔχω ἐλπίδα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ ν' ἀλλάξω γηΐνην ἐλπίδα ἀντὶ οὐρανίου, διατί ἐγὼ νὰ ἐπιθυμῶ ἀναβολήν;» Οὕτω δὲ γαληνίως παρεδόθη εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ της, καὶ ἡσύχως ἐξέπνευσεν εἰς τὰς χεῖράς του. Κοιμᾶται ἐν τῷ Ἰησοῦ, καὶ εἶναι μακαρία. Καὶ τίς ἤθελε τὴν ἐξυπνίσει; Τίς ἤθελε καλέσει τὸ πνεῦμά της ὀπίσω νὰ μετεμψυχώσῃ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν κορμὸν, καὶ νὰ ἀναμιχθῇ ἐκ νέου εἰς τοὺς γηΐνους κόπους; Εἶχε μὲν χρηστὰς ἐλπίδας πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ἐφαίνετο λαμπρόν· μ' ὅλον τοῦτο, τίς ἐξ ἡμῶν ἤθελε τὴν εὐχηθῇ νὰ ἐπαναστρέψῃ εἰς αὐτά; Ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ψευσθῇ τῶν ἐλπίδων της, νὰ τὴν καταθλίψῃ ἡ ἀποτυχία, καὶ ἠρημωμένη νὰ διέλθῃ ἐν πόνῳ καὶ μόχθῳ τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος. Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες τοῦ κόσμου, εἰς ὃν ὑπῆγεν, εἶναι βέβαιαι καὶ αἰώνιοι. Ἡ ψυχὴ, ἥτις ἐγεύθη τὰ ἐν οὐρανοῖς ἀγαθὰ, ἤθελε στοχασθῇ τὰς πληρεστέρας τῶν γηΐνων εὐχαριστήσεων ἀνικάνους καὶ εὐτελεῖς· ἡ ψυχὴ, ἥτις ἐλπίζει αὐτὰ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, πληροφορημένη ὅτι ὑπάρχουσι, καὶ ὅτι χαίρεται αὐτὰ ἡ ἀπελθοῦσα φιλτάτη, τὸ νομίζει ἀνόσιον νὰ καλέσῃ αὐτὴν ὀπίσω.

« Δὲν εἶναι οὕτω;» εἶπε, στραφεὶς πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς κεκοιμημένης, οἵτινες ἀφθόνως ἐδακρυρρόουν, πλὴν προδήλως τόσον ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς θρησκευτικῆς συγκινήσεως, ὅσον ἐκ τῆς λύπης—« δὲν εἶναι οὕτω; Δὲν εἶναι καλητέρα ἡ ἐλπὶς τῆς ἐν οὐρανοῖς μακαρίας συνεντεύξεώς σας παρ' ἡ ἐπὶ γῆς ἀπόλαυσις τῆς συναναστροφῆς της; Ὑμεῖς καὶ ἐγὼ ἔχομεν πολλοὺς, οἵτινες μετέβησαν εἰς τὰς μονὰς τοῦ φωτός. Ἰδοὺ καὶ ἄλλη, ἀγαπητὴ πρὸς ἐμὲ ὡς ἐὰν ἦτον ἰδία μου, προσετέθη τώρα εἰς τὴν συνοδίαν ἐκείνων. Πλειοτέρους τῶν φιλτάτων μου ἔχω εἰς τοὺς οὐρανοὺς παρ' ἐπὶ τῆς γῆς· περιμένω δὲ μετ' ἀγαλλιάσεως τὴν ἰδίαν μου ἀποβίωσιν, ἐπειδὴ θέλει μὲ ἀποκαταστήσειν εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀγαθῶν καὶ ἠγαπημένων, ἀφ' ὧν ἡ μακρὰ ζωή μου μὲ διεχώρισε. Τοῦτο δὲ εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως, ὅτι αἱ λυπηρότεραι, φοβερώτεραι, θλιβερώτεραι στιγμαὶ τῆς ζωῆς δίδουν ἀφορμὴν εἰς τὰ γενναιότερα καὶ μακαριώτερα αἰσθήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοός. Καὶ τὸ σκοτεινὸν αὐτὸ καὶ φρικτὸν μνῆμα γίνεται τόπος δεδοξασμένος, καὶ ἡ ταφὴ τῶν φιλτάτων ἀφορμὴ ἀγαλλιάσεως. Δόξα τῷ Θεῷ διὰ τὸ ἀνεκλάλητον αὐτοῦ δῶρον—τὸ δῶρον τῆς αἰωνίου ζωῆς, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ὦ πόσον μετέβαλε τὰ αἰσθήματα τῆς ὥρας ταύτης! Διότι πῶς ἠθέλομεν ὑποφέρει νὰ παραδώσωμεν εἰς τὸ χῶμα τὴν πολύτιμον καὶ περικαλλῆ ταύτην μορφὴν, ἐὰν δὲν ἐγνωρίζομεν ὅτι ἐπιζῇ τὸ πολυτιμότερον πνεῦμά της; Ἀλλὰ τώρα δίδομεν στάκτην εἰς στάκτην, καὶ χοῦν εἰς χοῦν, ἐν ἐλπίδι πλήρει ἀθανασίας· γνωρίζοντες ὅτι τὸ φθαρτὸν τοῦτο μέλλει νὰ ἐνδυθῇ ἀφθαρσίαν, καὶ ὁ θάνατος νὰ καταποθῇ εἰς νῖκος αἰώνιον. Διότι, καθὼς ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη πάλιν, οὕτω καὶ τοὺς κοιμηθέντας ἐν τῷ Ἰησοῦ θέλει φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Θεός. Εἴθε ἅπαντες νὰ ἤμεθα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μακαρίων τούτων καὶ δεδοξασμένων! Εἴθε οὐ μόνον νὰ παρηγορώμεθα ἐκ τῆς ἐλπίδος ταύτης, ἐνῷ συλλογιζόμεθα περὶ τῆς κεκοιμημένης ἁγίας, ἀλλὰ καὶ νὰ παροτρυνώμεθα νὰ ζῶμεν καὶ ν' ἀποθάνωμεν ὡς ἐκείνη, ὥστε νὰ μὴ χωρισθῶμεν ἀπ' αὐτῆς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν.»

Ὁ γέρων ἔπαυσε μίαν στιγμὴν, ἔπειτα δὲ εἶπε· « Δὲν ἐσκόπευον νὰ λαλήσω οὕτω· ἀλλὰ παρεκινήθην καὶ συνηρπάσθην ὑπὸ τῆς γλυκείας ᾠδῆς. Τὸ ὑπούργημά μου εἶναι νὰ προσεύχωμαι· διότι εἰς τοιαύτην ὥραν τί ἰσχύουν οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι; Ἡ παραμυθία καὶ ἡ εὐλογία προέρχονται μόνον ἐκ Θεοῦ. Παρ' αὐτοῦ ἂς τὰς ζητήσωμεν.

Πᾶσα κεφαλὴ ἀπεκαλύφθη, καὶ μετ' εὐλαβείας ἔκυψε πρὸς τὸ ἔδαφος, ἐνῷ ὁ σεβάσμιος γέρων ἀνέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ προέφερε λόγους Χριστιανικῆς πεποιθήσεως, ἐλπίδος καὶ εἰρήνης. Ἦσαν καθ' ὅλα σύμφωνοι μὲ τὰ ἤδη ἐκφρασθέντα αἰσθήματα. Μ' ἐφάνη ὡς ἱστάμενος μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, καὶ λαλῶν ἀπὸ τὰ μεθόρια τῶν δύο κόσμων. Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ὅστις ἤδη ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, ἔπεσον φωταυγεῖς ἐπὶ τῆς κυμαινομένης πολιᾶς του, καὶ ἐφαίνοντο σύμβολον τοῦ ἰδίου του πνεύματος, ἑτοίμου ἤδη νὰ κλίνῃ εἰς ἀνάπαυσιν, ὥστε νὰ ἐγερθῇ πάλιν εἰς λαμπροτέραν ἡμέραν. Ἐνῷ δὲ σιωπηλῶς ἠκολούθουν τὸ πλῆθος τὸ ἐκ τοῦ κοιμητηρίου ἐξερχόμενον, ἀνεκάλεσα τὴν σειρὰν τῶν ἐννοιῶν, αἵτινες μὲ παρεκίνησαν νὰ εἰσέλθω. Ναὶ, εἶπα κατ' ἐμαυτὸν, ἡ ἡμέρα τελειόνει ἐν σκότει, τὸ ἔτος κλείεται ἐν ἐρημώσει, καὶ ὁ ἄνθρωπος κοιμᾶται εἰς τὸ χῶμα· ἀλλ' ὑπάρχει πρωΐα καὶ ὥρα τῆς ἀνοίξεως δι' ἅπαντα. Ἡ νεότης, ἡ ὡς πρωϊνὸν ἄνθος κατακοπτομένη ἐν καιρῷ τῆς ἐρασμιότητός της, θέλει ἀνθήσει πάλιν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Θεοῦ· καὶ τὸ γῆρας, τὸ λάμπον ἐν δικαιοσύνῃ ἕως νὰ καταβυθισθῇ ὑπὸ τὰς βώλους τοῦ πεδίου, θέλει ἀναστῇ πάλιν ἐν δόξῃ, ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῷ στερεώματι. Μακάριος ὁ τὸν θάνατον καταργήσας, καὶ φωτίσας ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ο ΡΑΣΣΕΛΑΣ.

Συνέχεια. Ἴδε Σελ. 156–159.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.—Ὁ Βασιλόπαις ἐξακολουθεῖ νὰ λυπῆται καὶ νὰ διαλογίζηται.

ΤΗΝ στιγμὴν ταύτην ὁ ἦχος τῆς μουσικῆς ἀνήγγειλε τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, καὶ ἡ συνδιάλεξις ἔλαβε τέλος. Ὁ γέρων ἀπῆλθεν ἀρκετὰ δυσηρεστημένος ὅτι οἱ λόγοι του ἐπέφεραν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ συμπέρασμα, ὃ σκοπὸν εἶχον νὰ προλάβωσιν. Ἀλλ' εἰς τὴν παρακμὴν τῆς ζωῆς ἡ αἰσχύνη καὶ ἡ λύπη ὀλίγον διαρκοῦσιν· ἢ διότι εὐκόλως ὑπομένομεν ὅσα ὑπεμείναμεν ἤδη πολὺν χρόνον· ἢ διότι, βλέποντες ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλιγώτερον τιμωμένους εἰς τὸ γῆρας, τιμῶμεν καὶ ἡμεῖς ὀλιγώτερον τὴν δημοσίαν ὑπόληψιν· ἢ διότι μικρὸν μᾶς μέλει περὶ θλίψεων, αἵτινες γνωρίζομεν ὅτι μετ' οὐ πολὺ θέλουσι κοπῆν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ θανάτου.

Ὁ δὲ βασιλόπαις, ὅστις ἐθεώρει ἔμπροσθεν αὐτοῦ πλατύτερον διάστημα, ἐδυσκολεύετο παραπολὺ νὰ κατευνάσῃ τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς του. Πρότερον τὸ μῆκος τῆς ζωῆς πολλάκις ἐφόβιζεν αὐτὸν, ἐπειδὴ ἐστοχάζετο ὅτι εἰς πολὺν χρόνον πολλὰ ἔπρεπε νὰ ὑποφέρῃ· νῦν ἐχαροποίει αὐτὸν ἡ νεότης του, ἐπειδὴ εἰς πολλὰ ἔτη ἠδύναντο πολλὰ νὰ πραχθῶσιν. Ἡ ἀκτὶς αὕτη τῆς ἐλπίδος,—ἡ πρώτη ἥτις διεπέρασέ ποτε εἰς τὸν νοῦν του,—ἐζῆψε πάλιν τὴν νεότητα εἰς τὰς παρειάς του, καὶ ἐδιπλασίασε τὴν λάμψιν τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὑπερεπόθει νὰ πράξῃ τι, μολονότι δὲν ἐγνώριζεν ἀκόμη σαφῶς οὐδ' ἐπὶ τίνι σκοπῷ, οὐδὲ διὰ ποίων μέσων. Τώρα δὲν ἦτο πλέον σκυθρωπὸς καὶ μοναχικός· ἀλλὰ στοχαζόμενος ὅτι ἐγνώρισε πηγὴν εὐδαιμονίας, ἀφ' ἧς ἠδύνατο ἐν τῷ κρυπτῷ μόνον νὰ ἐξαντλῇ, ὑπεκρίνετο ὅτι ἀσμένως μετεῖχε τῶν παντοίων διασκεδάσεων, καὶ ἐπροσπάθει νὰ κάμῃ ἀρεστὴν εἰς ἄλλους τὴν κατάστασιν, ἥτις πρὸς αὐτὸν ἦτον ὀχληροτάτη. Ἀλλ' οὐδέποτε δύνανται νὰ γείνωσιν αἱ τέρψεις τόσον πολυπληθεῖς ἢ τόσον συνεχεῖς, ὥστε νὰ μὴ μένῃ κενὸν ἔτι ἀρκετὸν μέρος τοῦ βίου· πολλὰς ὥρας καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐδαπάνα ἀνυπόπτως εἰς μονήρεις διαλογισμούς. Τὸ βάρος τῆς ζωῆς παραπολὺ ἀνεκουφίσθη· ἐσύχναζεν εἰς τὰς ὁμηγύρεις, καθὸ στοχαζόμενος τὴν ἐκεῖ παρουσίαν του ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν του· εὐχαρίστως δ' ἀπεσύρετο κατὰ μόνας, ἐπειδὴ τώρα εἴχέ τι, περὶ οὗ νὰ σκέπτηται. Πρὸ πάντων δὲ ἠγάπα νὰ εἰκονίζῃ εἰς ἑαυτὸν τὸν κόσμον, ὃν εἰσέτι δὲν εἶχεν ἰδεῖ, νὰ ὑποτίθηται εἰς διαφόρους καταστάσεις, νὰ περιπλέκηται εἰς φαντασιώδεις δυσκολίας, καὶ νὰ ἐνασχολῆται εἰς παραδόξους ἐπιχειρήσεις· ἀλλ' ἡ καλοκἀγαθία του ἐνήργει ὥστε τέλη τῶν σχεδίων του νὰ ἦναι πάντοτε ἡ ἀνακούφισις τῆς θλίψεως, ἡ ἀνακάλυψις τοῦ δόλου, ἡ ποινὴ τῆς καταδυναστείας, καὶ ἡ διάδοσις τῆς εὐημερίας.

Οὕτω πως παρῆλθον εἴκοσι μῆνες τῆς ζωῆς τοῦ Ῥασσέλα. Τόσον ἐπιμελῶς ἐδημιούργει ἡ φαντασία του ἀνυπάρκτους θορύβους, ὥστε ἐλησμόνει τὴν πραγματικὴν μοναξίαν του· καὶ ἐνῷ καθ' ὥραν προητοιμάζετο εἰς τὰς πολυποικίλους τύχας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἠμέλει νὰ στοχασθῇ διὰ τίνων μέσων ἤθελέ ποτε δυνηθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μέσον τῆς κοινωνίας.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ ἐκάθητο ἐπί τινος ὄχθης, ἐφαντάσθη παρθένον ὀρφανὴν στερηθεῖσαν ὅλης τῆς μικρᾶς περιουσίας της ὑπό τινος ἀπίστου ἐραστοῦ, καὶ κράζουσαν κατόπιν αὐτοῦ νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ τὰ ἁρπαχθέντα. Τόσον δὲ ἰσχυρῶς ἐνετυπώθη ἡ εἰκὼν αὕτη ἐπὶ τοῦ πνεύματός του, ὥστε σηκωθεὶς ὥρμησε πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς κόρης, καὶ ἔδραμεν οὕτω σπουδαίως, ὡς ἐὰν ἦτον ἀληθὴς ἡ καταδίωξις. Ὁ φόβος φυσικὰ ταχύνει τὸν δρόμον τοῦ ἐνόχου· ὅθεν, ὁ Ῥάσσελας μ' ὅλην τὴν προσπάθειάν του δὲν ἴσχυσε νὰ προφθάσῃ τὸν φυγάδα· ἀλλ' ἀποφασίσας νὰ κατορθώσῃ διὰ τῆς ἐπιμονῆς ὅ,τι δὲν ἠδύνατο διὰ τῆς ταχύτητος, κατεπείγετο εἰς τὰ ἔμπροσθεν μέχρις οὗ αἱ ὑπώρειαι ἔστησαν τὴν πρόοδόν του.

Ἐνταῦθα συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἐμειδίασεν εἰς τὴν ἀνωφελῆ ὁρμήν του. Ἔπειτα, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνατείνας εἰς τὸ ὄρος, « Σὺ,» εἶπε, « καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ἡδονῶν καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς ἐμποδίζεις. Πόσον χρόνον ἐκτείνονται ἐπέκεινα τοῦ ὁρίου τούτου τῆς ζωῆς μου αἱ ἐλπίδες καὶ αἱ ἐπιθυμίαι μου, καὶ ὅμως ποτὲ δὲν ἐπειράθην νὰ τὸ ὑπερβῶ!» Ἐξέπληξεν αὐτὸν ἡ σκέψις αὕτη, καὶ καθίσας νὰ διαλογισθῇ, ἐνθυμήθη ὅτι, ἀφοῦ πρῶτον ἀπεφάσισε νὰ ἐκφύγῃ τῆς φυλακῆς του, ὁ ἥλιος εἶχε τελειώσει δὶς τὸν ἐτήσιον δρόμον του. Ἐλυπήθη τώρα, ὅσον οὐδέποτε ἀρχήτερα. Ἐστοχάσθη πόσα ἠδύνατο νὰ πράξῃ εἰς τὸν καιρὸν, ὅστις εἶχε παρέλθει μηδὲν πραγματικὸν ὄπισθεν αὐτοῦ ἀφήσας. Παρέβαλεν εἴκοσι μῆνας μὲ ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς. « Εἰς τὴν ζωὴν,» εἶπε, « δὲν πρέπει νὰ συμπεριληφθῇ ἡ ἄγνοια τῆς νηπιότητος, οὔτε ἡ ἀσθένεια τοῦ γηρατείου. Ἀργοῦμεν ν' ἀποκτήσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ διανοεῖσθαι, καὶ χάνομεν ταχέως τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργεῖν. Ἡ ἀληθινὴ περίοδος τῆς ἀνθρωπίνου ὑπάρξεως ἐμπορεῖ ὀρθῶς νὰ ὑπολογισθῇ ὡς τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐξ ὧν τὸ εἰκοστὸν τέταρτον μέρος ἐδαπάνησα εἰς ἀνωφελῆ διαλογισμόν. Ὁ καιρὸς ὃν ἤδη ἔχασα ἦτο βέβαιος, διότι βεβαίως εἶχον αὐτὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ μὲ βεβαιώσῃ περὶ εἴκοσι μελλόντων μηνῶν;»

Περίλυπον καὶ ἀπαρηγόρητον ἀφῆκεν αὐτὸν ἡ συναίσθησις τῆς ἑαυτοῦ μωρίας. « Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παρελθόντος βίου μου,» ἔλεγεν, « ἐχάθη ἐκ τοῦ πταίσματος ἢ τῆς ἀφροσύνης τῶν προγόνων μου, καὶ τῶν ἀτόπων ἐθίμων τῆς πατρίδος μου· μετ' ἀηδίας ἐνθυμοῦμαι αὐτόν, πλὴν ἄνευ τύψεως τοῦ συνειδότος· ἀλλ' οἱ μῆνες, ὅσοι παρῆλθον ἀφοῦ νέον φῶς ἔλαμψεν εἰς τὴν ψυχήν μου, ἀφοῦ ἐσχεδίασα λογικὴν μέθοδον εὐδαιμονίας, ἠσωτεύθησαν ἐξ ἰδίου μου σφάλματος. Ἀπώλεσα ὅ,τι δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἀνακτήσω· εἶδον τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα καὶ δύοντα εἴκοσι μῆνας, ἀργὸς θεατὴς τοῦ οὐρανίου φωτός· εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον τὰ πτηνὰ ἀφῆκαν τὴν φωλεὰν τῆς μητρός των, καὶ παρεδόθησαν εἰς τὰ δάση καὶ τοὺς οὐρανούς· τὸ ἐρίφιον παρήτησε τὸν μαστόν, καὶ βαθμηδὸν ἔμαθε νὰ ἀναβαίνῃ τοὺς βράχους εἰς ζήτησιν ἀνεξαρτήτου ζωοτροφίας. Ἐγὼ μόνος δὲν ἔκαμα πρόοδον, ἀλλ' εἶμαι ἀκόμη ἀβοήθητος καὶ ἀμαθής. Ἡ σελήνη, διὰ τῶν εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα μεταβολῶν της, μ' ἐνουθέτησε περὶ τῆς τοῦ βίου ῥοῆς· ὁ ῥύαξ, ὁ πρὸ τῶν ποδῶν μου κυλιόμενος, μοῦ ἐπέπληττε τὴν ἀδράνειαν. Ἐκαθήμην ἔκδοτος εἰς πνευματικὰς τρυφάς, ἀπρόσεκτος καὶ εἰς τῆς γῆς τὰ παραδείγματα καὶ εἰς τῶν πλανητῶν τὰς διδασκαλίας. Εἴκοσι μῆνες παρῆλθον· τίς θέλει μὲ τοὺς ἀποδώσει ;»

Αἱ λυπηραὶ αὗται μελέται προσηλώθησαν εἰς τὸ πνεῦμά του· ἐν τετράμηνον ἐπέρασεν, ἀποφασίζων νὰ μὴ χάνῃ πλέον καιρὸν εἰς ματαίας ἀποφάσεις, διηγέρθη δὲ εἰς ἐντονωτέραν προσπάθειαν, ἀκούσας ἀπὸ κόρην, ἥτις εἶχε συντρίψει φαρφούρινον ποτήριον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λυπῆταί τις δι' ὅσα δὲν ἐπιδέχονται θεραπείαν.

Τὴν φανερὰν ταύτην ἀλήθειαν ἐπέπληξεν ἑαυτὸν ὁ Ῥάσσελας ὅτι δὲν εἶχε πρότερον ἀνακαλύψει· μὴ γνωρίσας ἢ μὴ στοχασθεὶς πόσας ὠφελίμους νύξεις λαμβάνομεν κατὰ συγκυρίαν, καὶ ποσάκις ὁ νοῦς, εἰς μακρυνὰς θεωρίας κατεπειγόμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζέσεως, παραμελεῖ τὰς ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀνεῳγμένας ἀληθείας. Ὥρας τινὰς ἐλυπεῖτο διὰ τὴν λύπην του, ἔκτοτε δὲ κατεγίνετο παντὶ σθένει εἰς τὸ νὰ ἐφεύρῃ τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐκφύγῃ ἀπὸ τὴν εὐδαίμονα κοιλάδα.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Ὁ Βασιλόπαις μελετᾷ τίνι τρόπῳ νὰ διεκφύγῃ.

Δυσκατόρθωτον ὅμως εὑρῆκεν ὃ εὐκόλως ὑπέθετεν ἤδη κατωρθωμένον. Στρέψας ὀλόγυρα τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδεν ὅτι περιώριζον αὐτὸν τὰ ἐμφράγματα τῆς φύσεως, ἀνυπέρβλητα μέχρι τοῦδε, καὶ ἡ πύλη, δι' ἧς ἀφοῦ ἅπαξ ἐπέρα τις ἦτο πλέον ἀδύνατον νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἦτον ἤδη ἀνυπόμονος, ὡς ἀετὸς ἐν κλωβίῳ. Ἑβδομάδας καὶ μῆνας διήγαγεν ἀναβαίνων εἰς τὰ ὄρη, νὰ ἴδῃ ἂν ὑπῆρχεν ἄνοιγμά τι κεκρυμμένον ὑπὸ τῶν θάμνων, ἀλλ' εὑρῆκεν ὅλας τὰς κορυφὰς κρεμαμένας, τρόπον τινά, ὑπὲρ τῆς κοιλάδος, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπροσίτους. Τὴν σιδηρᾶν πύλην δὲν ἤλπιζε νὰ ἀνοίξῃ· διότι οὐ μόνον ἦτον ἐξησφαλισμένη μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ ἐφυλάσσετο πάντοτε, καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της ὑπέκειτο ἀδιακόπως εἰς τὴν παρατήρησιν ὅλων τῶν ἐγκατοίκων.

Ἐξέτασεν ἔπειτα τὸ σπήλαιον, δι' οὗ ἐξέβαλλον τὰ ὕδατα τῆς λίμνης· καὶ θεωρήσας τὰ βάθη αὐτοῦ ἐν ᾧ καιρῷ ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ στομίου του, ἀνεκάλυψεν ὅτι ἔγεμεν ἀπὸ συντετριμμένους βράχους, οἵτινες, μολονότι ἄφινον τὸ ποτάμιον νὰ ἐκρέῃ διὰ μέσου πολλῶν στενῶν διόδων, ἤθελον ἐμποδίσειν οἱονδήποτε σῶμα στερεοῦ ὄγκου. Ἐπέστρεψεν ἄθυμος καὶ κατηφής· ἀλλὰ, γνωρίζων ἤδη τὴν γλυκύτητα τῆς ἐλπίδος, ἀπεφάσισε μηδέποτε ν' ἀπελπισθῇ.

Δέκα μῆνας ἐδαπάνησεν εἰς τὰς ἀκάρπους ταύτας ἐρεύνας. Ὁ καιρὸς ὅμως παρήρχετο εὐχαρίστως· τὸ πρωὶ ἀνίστατο μὲ νέαν ἐλπίδα, τὸ ἑσπέρας ἐπαινοῦσε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν νύκτα ἐκοιμᾶτο ἡδέως μετὰ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας. Χιλίας διασκεδάσεις ἀπήντα, αἵτινες ἀνεκούφιζον τοὺς μόχθους του, καὶ ἐποίκιλλον τοὺς διαλογισμούς του. Διέκρινε τὰ διάφορα τῶν ζώων ἐνστίγματα, καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν φυτῶν, καὶ εὑρῆκε τὴν κοιλάδα πλήρη θαυμάτων, μὲ τὴν θεωρίαν τῶν ὁποίων προέθετο νὰ παρηγορῇ ἑαυτὸν, ἂν ἤθελε σταθῆν ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν φυγήν του· χαίρων ὅτι αἱ προσπάθειαί του, καίτοι ἀτυχεῖς μέχρι τοῦδε, εἶχον ὅμως χορηγήσειν εἰς αὐτὸν πηγὴν ἀνεξαντλήτου ἐρεύνης.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε παρακμάσειν ἔτι ἡ πρώτη αὐτοῦ περιέργεια· ἦτον ἀποφασισμένος νὰ γνωρίσῃ τὰς ὁδοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐπιθυμία του ἐξηκολούθει ἔτι, ἀλλ' ἡ ἐλπίς του ἠλαττώθη. Ἔπαυσε τοῦ θεωρεῖν τοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς του, καὶ δὲν κατεγίνετο πλέον εἰς ἀνακάλυψιν σχισμῶν, αἵτινες ἤξευρεν ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ εὑρεθῶσι· πάντοτε ὅμως εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸν σκοπόν του, ἕτοιμος ὢν νὰ ὠφεληθῇ οἱασδήποτε τυχηρᾶς περιστάσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΣΤ'. Συζήτησις περὶ τῆς τέχνης τοῦ ἵπτασθαι.

Ἐκ τῶν τεχνιτῶν, οἵτινες εἶχον ἑλκυσθῆν εἰς τὴν εὐδαίμονα κοιλάδα, ὡς ἐπιτήδειοι νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν τῶν ἐγκατοίκων της, ἦτον ἀνήρ τις ἔξοχος διὰ τὰς μηχανικὰς γνώσεις του, ἐφευρέτης πολλῶν τεχνουργημάτων καὶ χρησίμων καὶ τερπνῶν. Διὰ τροχοῦ περιστρεφομένου ὑπὸ τοῦ ῥύακος, ἀνεβίβαζε τὸ ὕδωρ εἰς τινα πύργον, ὅθεν

διενέμετο εἰς ὅλα τὰ δωμάτια τοῦ παλατίου. Σκιάδα ἐν τῷ κήπῳ ἀνεγείρας, κατέψυχε διὰ πεποιημένων βροχῶν τὸν περὶ αὐτὴν ἀέρα. Ἐν ἀπὸ τὰ ἄλση, τὸ εἰς τὰς δεσποίνας προσδιωρισμένον, διηνέμιζον ῥιπίδες, αἵτινες ἐκινοῦντο ἀκαταπαύστως ὑπὸ τῶν διαῤῥεόντων ποταμίων· καὶ ὄργανα ἡδείας μουσικῆς ἐπαίζοντο εἰς κατάλληλα ἀποστήματα, ἄλλα μὲν διὰ τῆς ὠθήσεως τοῦ ἀνέμου, ἄλλα δὲ διὰ τῆς ὁρμῆς τοῦ ῥύακος.

Τὸν τεχνίτην τοῦτον ἐπεσκέπτετο ἐνίοτε ὁ Ῥάσσελας, ὅστις ἦτο καθ' ὅλα φιλομαθὴς, φανταζόμενος ὅτι ὁ χρόνος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ, καθ' ὃν ἤθελε μεταχειρισθῆν ἐπωφελῶς τὰς γνώσεις του εἰς τὸ θέατρον τοῦ εὐρυχώρου κόσμου. Μίαν τῶν ἡμερῶν, προσελθὼν κατὰ τὸ σύνηθες, εὑρῆκε τὸν τεχνίτην ἐνησχολημένον εἰς κατασκευὴν πλοϊκῆς ἁμάξης· παρετήρησε δὲ ὅτι τὸ σχέδιον ἦτο κατορθωτὸν ἐπὶ ὁμαλῆς ἐπιφανείας, καὶ μὲ ἐκφράσεις βαθείας ὑπολήψεως παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὴν τελειώσῃ. Ὁ τεχνουργὸς εὐαρεστηθεὶς ὅτι τοσοῦτον εἵλκυσε τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλόπαιδος, ἀπεφάσισε ν' ἀξιωθῇ ἔτι μεγαλητέρων τιμῶν.

« Κύριε,» εἶπε, « μικρὸν μέρος μόνον εἶδες τῶν ὅσα ἡ μηχανικὴ ἐπιστήμη δύναται νὰ ἐκτελέσῃ. Πρὸ πολλοῦ εἶμαι γνώμης, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο, ἀντὶ τῆς βραδείας μετακομιδῆς τῶν πλοίων καὶ τῶν ἁμαξῶν, νὰ μεταχειρίζηται τὸ ταχύτερον μέσον τῶν πτερύγων· ὅτι εἰς τὴν σοφίαν ὁ ἀὴρ δὲν εἶναι ὁδὸς ἀπρόσιτος, καὶ ὅτι εἰς τὴν ἄγνοιαν μόνον καὶ τὴν ὀκνηρίαν ἁρμόζει νὰ ἕρπωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.»

Ἡ καινοφανὴς αὕτη ἰδέα ἐξῆψε πάλιν εἰς τὸν βασιλόπαιδα τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρη. Ἰδὼν τί ὁ μηχανικὸς εἶχεν ἤδη κατορθώσειν, ἠγάπα νὰ φαντάζηται ὅτι ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἔτι περισσότερα· ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ἐρευνήσῃ πλέον λεπτομερῶς, πρὶν ἀφήσῃ τὴν ἐλπίδα νὰ θλίψῃ αὐτὸν διὰ τῆς ἀποτυχίας.

« Φοβοῦμαι,» εἶπεν εἰς τὸν τεχνίτην, « ὅτι ἡ φαντασία ὑπερισχύει κατὰ τῆς ἐμπειρίας σου, καὶ ὅτι μὲ λέγεις τώρα μᾶλλον ὅσα ποθεῖς παρ' ὅσα γινώσκεις. Πᾶν ζῶον ἔχει τὸ στοιχεῖόν του προσδιωρισμένον εἰς αὐτό· τὰ πτηνὰ ἔχουσι τὸν ἀέρα, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ τὰ κτήνη τὴν γῆν.»

« Καὶ οἱ ἰχθύες,» ἀπήντησεν ὁ μηχανικὸς, « ἔχουσι τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ τὰ κτήνη κολυμβῶσιν ἐν αὐτῷ ἐκ φύσεως, καὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς τέχνης. Ὁ δυνάμενος νὰ κολυμβᾷ ἂς ἐλπίζῃ καὶ νὰ πετάξῃ· κατὰ τί διαφέρει τὸ κολυμβᾷν ἀπὸ τὸ πέτεσθαι ; μόνον καθ' ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι ῥευστὸν παχύτερον τοῦ ἀέρος· ὁ κολυμβῶν πετᾷ εἰς πυκνότερον στοιχεῖον, ὁ δὲ πετῶν κολυμβᾷ εἰς λεπτότερον. Ἀπαιτεῖται μόνον νὰ ἐνεργῶμεν δύναμιν ἀντιστάσεως ἀνάλογον μὲ τὴν διάφορον πυκνότητα τῆς ὕλης δι' ἧς περνῶμεν. Ὁ ἀὴρ θέλει ἀφεύκτως σὲ βαστάζειν, ἐὰν δύνασαι νὰ ὠθῇς αὐτὸν ταχύτερον παρ' ὅσον αὐτὸς δύναται ν' ἀποσύρηται τῆς ὠθήσεως.»

« Ἀλλὰ τὸ κολυμβᾷν,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « εἶναι ἄσκησις πολὺ ἐπίπονος· τὰ ἰσχυρότερα μέλη ταχέως ἀποκάμνουσι· φοβοῦμαι δὲ ὅτι τὸ πετᾷν θέλει εἶσθαι ἔτι βιαιότερον· καὶ αἱ πτέρυγες θέλουν χρησιμεύσειν ὀλίγον, ἐκτὸς ἐὰν δυνηθῶμεν νὰ πετάξωμεν μακρότερον παρ' ὅσον δυνάμεθα νὰ κολυμβήσωμεν.»

« Ὁ κόπος τοῦ νὰ ὑψωθῇ τις ἐκ τοῦ ἐδάφους,» εἶπεν ὁ τεχνίτης, « θέλει εἶσθαι μέγας, ὡς βλέπομεν εἰς τὰ βαρύτερα οἰκιακὰ πτηνά· ἀλλ' ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερον, ἡ ἕλξις τῆς γῆς, καὶ ἡ βαρύτης τοῦ σώματος, θέλουσι βαθμηδὸν ἐλαττοῦσθαι, μέχρις οὗ νὰ φθάσωμεν εἰς χώραν, ὅπου ὁ ἄνθρωπος θέλει περιπλέειν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν χωρίς τινος ἐπιῤῥεπείας εἰς τὸ νὰ πέσῃ· τότε μόνη μας φροντὶς θέλει εἶσθαι νὰ κινώμεθα εἰς τὰ ἔμπροσθεν, καὶ εἰς τοῦτο θέλει ἐξαρκεῖν ἡ ἐλαχίστη ὤθησις. Σὺ, κύριε, ὅστις ἔχεις περιέργειαν τόσον ζωηρὰν, εὐκόλως ἐννοεῖς μετὰ πόσης ἡδονῆς φιλόσοφος ἐπτερωμένος, καὶ ἱπτάμενος εἰς τοὺς οὐρανούς, ἤθελε βλέπει τὴν γῆν, μὲ ὅλους τοὺς κατοίκους αὐτῆς, περιστρεφομένην ὑποκάτω του, καὶ παριστῶσαν εἰς αὐτὸν ἐκ διαδοχῆς, διὰ τῆς ἡμερησίου κινήσεώς της, ὅλας τὰς ἐν τῷ αὐτῷ παραλλήλῳ χώρας. Πόσον διασκεδαστικὸν εἰς τὸν κρεμάμενον θεατὴν νὰ βλέπῃ κινούμενα τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐρήμους! νὰ θεωρῇ ἐξίσου ἀσφαλῶς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐμπορίου, καὶ τὰ πεδία τῆς μάχης! ὄρη κρυπτήρια ληστῶν, καὶ γαίας εὐφόρους, ὅπου ἡ ἀφθονία εὐφραίνει, καὶ ἡ εἰρήνη ἀναπαύει! Πόσον εὐκόλως θέλομεν ἐξιχνιάσει τότε τὸν Νεῖλον καθ' ὅλας τὰς διόδους του, καὶ ἐξετάσει τὸ πρόσωπον τῆς φύσεως ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς!»

« Ταῦτα πάντα,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « εἶναι μὲν εὐχῆς ἄξια· πλὴν φοβοῦμαι ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων θέλει δυνηθῆ ποτὲ νὰ ἀναπνεύσῃ εἰς τὰς γαληνίους ἐκείνας χώρας.* Ἤκουσα ὅτι δυσκόλως ἀναπνέει τις ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων· ἐκ τῶν κρημνῶν τούτων ὅμως, καίτοι τόσον ὑψηλῶν ὥστε νὰ παράγωσι μεγάλην λεπτότητα τοῦ ἀέρος, πίπτει εὐκολώτατα ὁ ἄνθρωπος· ὅθεν ὑποπτεύομαι ὅτι ἀφ' οἱουδήποτε ὕψους, ὅπου ἡ ζωὴ ἐμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ, ὑπάρχει κίνδυνος παραπολὺ ταχείας καταβάσεως.»

« Οὐδεμία ἀπόπειρα θέλει γένει ποτὲ,» ἀπήντησεν ὁ τεχνίτης, « ἐὰν πρέπῃ νὰ προεξομαλύνῃ τις ὅλας τὰς ἐνδεχομένας δυσκολίας. Ἂν ἦσαι εὔνους εἰς τὴν ἐπιχείρησίν μου, θέλω δοκιμάσει πρῶτος ἐγὼ μὲ ἴδιόν μου κίνδυνον. Ἤδη ἐξέτασα τὴν κατασκευὴν ὅλων τῶν πεταμένων ζώων, εὑρῆκα δὲ καταλληλοτέρας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν τὰς ἐλιγμαπτώδεις πτέρυγας τῆς νυκτερίδος. Κατὰ

* Ἐνθυμίζομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ταῦτα ἐγράφησαν πρὶν εὑρεθῇ ἡ Ἀεροσφαῖρα.

τὸν τύπον τοῦτον θέλω ἀρχίσει τὸ ἔργον μου ἀπὸ τῆς αὔριον· ἐλπίζω δὲ μετὰ ἓν ἔτος νὰ μετεωρισθῶ ἐπέκεινα τῆς κακίας καὶ καταδιώξεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ θέλω ἐργασθῆ μόνον ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ταύτῃ, νὰ μὴ διαδοθῇ ἡ τέχνη, καὶ νὰ μὴ μοῦ ἀπαιτήσῃς νὰ κάμω πτέρυγας δι' ἄλλον τινὰ ἐκτὸς δι' ἡμᾶς αὐτούς.»

« Διὰ τί,» εἶπεν ὁ Ῥάσσελας, « νὰ μὴ χαρῶσι καὶ ἄλλοι τόσον μέγα πλεονέκτημα; Πᾶσα τέχνη ὀφείλει νὰ ἐνεργῆται πρὸς ὄφελος πάντων τῶν ἀνθρώπων· καθεῖς χρεωστεῖ πολλὰ εἰς ἄλλους· καὶ πρέπει ν' ἀνταμείβῃ κατὰ δύναμιν ὅσας ἔλαβεν ἀγαθοεργίας.»

« Ἂν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ὅλοι ἐνάρετοι,» ἀπεκρίθη ὁ τεχνίτης, « προθυμότατα ἤθελον διδάξειν αὐτοὺς νὰ πετῶσι. Ἀλλὰ ποίαν ἀσφάλειαν ἤθελον ἔχειν οἱ χρηστοί, ἂν οἱ κακοὶ ἠδύναντο, ὁσάκις ἤθελον, νὰ πίπτωσι κατ' αὐτῶν οὐρανόθεν; Ἐναντίον στρατοῦ διαπλέοντος τὰ νέφη, οὐδὲ τείχη, οὐδὲ ὄρη, οὐδὲ τὰ πελάγη αὐτά, ἤθελον μᾶς προφυλάττει. Ἄγριοι ἐκ τοῦ βορρᾶ ἠδύναντο νὰ ἔλθωσι παμπληθεὶ διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ νὰ καταβῶσι μὲ ἀκάθεκτον ὁρμὴν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καρποφόρου τινὸς περιοχῆς. Ἀκόμη καὶ ἡ κοιλὰς αὕτη, τὸ καταγώγιον βασιλοπαίδων, τὸ οἰκητήριον τῆς εὐδαιμονίας, ἠδύνατο νὰ καταπατηθῇ διὰ τῆς αἰφνιδίου καθόδου γυμνῆς τινὸς φυλῆς, ἐκ τῶν πολλῶν ὅσαι βρύουν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ νοτίου ὠκεανοῦ.»

Ὁ βασιλόπαις ὑπεσχέθη μυστικότητα, καὶ περιέμενε τὴν ἐκτέλεσιν, ὄχι πάντῃ ἄνελπις ἐπιτυχίας. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐπεσκέπτετο τὸ ἔργον, παρετήρει τὴν πρόοδόν του, καὶ περιειργάζετο πολλὰς εὐφυεῖς ἐπινοήσεις πρὸς εὐκόλυνσιν τῆς κινήσεως, καὶ πρὸς ἕνωσιν ἐλαφρότητος καὶ δυνάμεως. Καθ' ἑκάστην ἦτο βεβαιότερος ὁ τεχνίτης ὅτι ἔμελλε ν' ἀφήσῃ ὀπίσω του γύπας καὶ ἀετοὺς, καὶ ὁ βασιλόπαις κατήντησε βαθμηδὸν νὰ μεθέξῃ τοῦ θάρρους του. Εἰς ἓν ἔτος ἐτελείωσαν αἱ πτέρυγες· καὶ προσδιωρισμένην τινὰ πρωΐαν ὁ ποιητὴς αὐτῶν ἐφάνη ἐπτερωμένος ἐπὶ μικρᾶς τινὸς ἄκρας· ἐκύμανεν ὀλίγον τὰς πτέρυγας διὰ νὰ συνάξῃ ἀέρα, ἔπειτα ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν θέσιν του, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ἔπεσεν εἰς τὴν λίμνην. Αἱ πτέρυγες, αἵτινες δὲν τὸν ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ἐβάστασαν εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ ὁ βασιλόπαις ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τὴν ὄχθην ἠμιθανῆ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν.

ΠΟΣΟΝ εὐχάριστον νὰ πληρόνῃ τις τὰ χρέη του! Προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ διαφόρων περιστάσεων, ὅλων ἡδονικῶν. Πρῶτον, ἀφαιρεῖ τὴν ἀνησυχίαν ἥτις προξενεῖται πάντοτε ἀπὸ τὴν ἐξάρτησιν καὶ ὑποχρέωσιν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς φρόνημά τι ἔχοντας. Εὐχαριστεῖ τὸν δανειστὴν, καὶ κατὰ συνέπειαν τέρπει τὴν κοινωνικὴν στοργήν μας. Ἐπιφέρει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ μέλλον, ἥτις εἶναι τόσον περισπούδαστος εἰς πάντα τίμιον νοῦν. Εὐκολύνει τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν χρειῶν μας εἰς ἀκολούθους περιστάσεις. Ἀφίνει συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀρετῆς· καὶ εἶναι πρᾶξις περὶ ἧς γνωρίζομεν ὅτι εἶναι ὀρθὴ, καὶ ὡς πρὸς τὸ δίκαιον καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑγιᾶ οἰκονομίαν. Ἐπὶ τέλους, εἶναι τὸ κύριον ὑποστήριγμα τῆς ἁπλῆς ὑπολήψεως.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟΚΕΚΡΥΜΜΕΝΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ.

ΙΔΙΟΤΡΟΠΟΣ τις Ἄγγλος περιηγητὴς, πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου περιελθὼν, καὶ πολλὰς γλώσσας κατέχων, ἐξέδωκεν ἐσχάτως διήγημα τῶν ἐν τῇ Ἱσπανίᾳ περιοδειῶν του· ἱστορεῖ δὲ τοσαῦτα περίεργα, ὥστε θέλομεν καταχωρήσει τινὰ πρὸς τέρψιν τῶν ἀναγνωστῶν μας, προλέγοντες μόνον ὅτι ὁ χαρακτὴρ τοῦ περιηγητοῦ εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων, —ἡ φιλαλήθειά του ἀνωτέρα πάσης ὑποψίας.

Ἐνῷ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πόλιν Ταλαυέραν μόνον σύντροφον ἔχων τὸν ἵππον του, ἐπρόφθασεν αὐτὸν ἱππεύς τις, σοβαρὸς, καλῶς ἐνδεδυμένος, μεσοκαιρίτης, μεθ' οὗ συνεβάδισεν ὀλίγα λεπτά. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ὡμίλει τὴν Ἱσπανικὴν ἄριστα· ἀλλ' ὁ πολύγλωσσος καὶ πολύπειρος Ἄγγλος ἐνόησεν ἀπὸ τὴν προφορὰν ἰδιαιτέρων τινῶν λέξεων, ὅτι ὁ νέος συνοδίτης ἦτον Ἰουδαῖος ἐν τῷ κρυπτῷ.

« Δύο ὀνόματα ἔχεις,» εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄγγλος, « τὸ μὲν διὰ τὸν οἶκον, τὸ δὲ διὰ τὸν δρόμον· ἀμφότερα εἶναι χρηστά· ἀλλ' ἐκεῖνο, δι' οὗ καλεῖσαι εἰς τὸν οἶκον, σὲ ἀρέσκει καλήτερα.»

Ὁ ξένος προεχώρησε περὶ τὰ δέκα βήματα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς ἀρχήτερα· ἔπειτα, αἰφνιδίως στραφεὶς, ἐπίασε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου μου, καὶ ἀμφότεροι ἐστάθημεν. Ἐθεώρησα νῦν ἐντελῶς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σχῆμά του, καὶ οἱ εὐμεγέθεις χαρακτῆρες καὶ ἡ ἡράκλειος μορφή του μ' ἐπισκέπτονται ἀκόμη ἐνίοτε εἰς τὰ ὄνειρά μου. Βλέπω αὐτὸν ἱστάμενον εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης, χάσκοντά με κατὰ πρόσωπον μὲ τοὺς βαθεῖς γαληνίους ὀφθαλμούς του. Ἐπὶ τέλους εἶπε μετὰ σοβαρότητος, Es usted tambien de nosotros? (Εἶσαι λοιπὸν καὶ σὺ ἐκ τῶν ἡμετέρων;)»

Μετ' ἀμοιβαίας διασαφήσεις, ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των, καὶ φθάσαντες ἀργὰ εἰς τὴν Ταλαυέραν, εἰσῆλθον εἰς ξενοδοχεῖον, ὅπου μετὰ καλὸν δεῖπνον καθίσαντες παρὰ τὸ πῦρ ἔκαμαν τὴν ἑπομένην συνδιάλεξιν.

Ἄγγλος.--Βέβαια συνωμίλησας καὶ πρότερον μὲ Ἄγγλους· εἰ δὲ μὴ, πῶς ἤθελες μὲ γνωρίσειν ἀπὸ τὸν τόνον τῆς φωνῆς μου;

Ἀβαρβενήλ.--Ἤμην νέον μειράκιον, ὅτε ἐξέσπασεν ὁ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας πόλεμος· τότε ἦλθεν εἰς τὴν κώμην, ὅπου κατῴκει ἡ οἰκογένειά μας, Ἄγγλος τις ἀξιωματικὸς νὰ διδάξῃ τὴν τακτικὴν εἰς τοὺς νεοσυλλέκτους. Κατέλυσε δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ συνέλαβε πρὸς ἐμὲ θερμὴν ἀγάπην. Ὅτε ἀνεχώρησε, τὸν συνώδευσα, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρός μου, καὶ διέμεινα μετ' αὐτοῦ ἓν ἔτος καὶ ὡς σύντροφος καὶ ὡς θεράπων. Ἔπειτα αἴφνης ἀνεχλήθη εἰς τὴν πατρίδα του·---ἤθελε δ' εὐχαρίστως μὲ συμπαραλάβειν, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ποσῶς δὲν ἔκλινεν εἰς τοῦτο. Εἰκοσιπέντε χρόνους δὲν εἶχον ἰδεῖν Ἄγγλον, καὶ ὅμως σ' ἐγνώρισα εὐθὺς, καὶ εἰς τὸ σκότος.

Ἄγγλος.--Καὶ ποίαν ζωὴν διάγεις; τί ἔργον μετέρχεσαι;

Ἀβαρβενήλ.---Ζῶ ἐν ἀνέσει. Διάγω σχεδὸν ἀπαραλλάκτως τὸν βίον τῶν προπατόρων μου· βέβαια, καθὼς ἔζη ὁ πατήρ μου, οὕτω ζῶ κἀγώ. Ὅτε ἀπεβίωσεν, ἐκληρονόμησα ὅλην τὴν περιουσίαν του, διότι ἤμην τὸ μόνον τέκνον του. Δὲν ἦτο χρεία νὰ μετέρχωμαι κἀνὲν ἔργον, διότι ὁ πλοῦτός μου ἦτο μέγας· πλὴν, πρὸς ἀποφυγὴν ὑποψίας, ἐμπορευόμην ἐνίοτε εἰς μαλλία· ἀλλ' ἀκνηρῶς, ὀκνηρῶς---ἐπειδὴ δὲν εἶχον ἀνάγκην· πολλάκις ὅμως ἐπέτυχον, παραδόξως πως· πολὺ μᾶλλον παρ' ἄλλους πολλοὺς, οἵτινες ἠγωνίζοντο ἡμέραν καὶ νύκτα, καταγινόμενοι ὁλοψύχως εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἄγγλος.--Ἔχεις παιδία; Εἶσαι νυμφευμένος;

Ἀβαρβενήλ.--Εἶμαι ἄτεκνος, καίτοι νυμφευμένος. Ἔχω μίαν σύζυγον καὶ μίαν φίλην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δύο συζύγους, διότι εἶμαι νυμφευμένος μὲ ἀμφοτέρας. Ἀλλὰ τὴν μίαν ὀνομάζω φίλην μου, διὰ τὸν κόσμον, καθότι ἐπιθυμῶ νὰ ζῶ ἥσυχος, καὶ δὲν θέλω νὰ προσκρούσω εἰς τὰς προλήψεις τοῦ περιοικοῦντος λαοῦ.

Ἄγγλος.--Λέγεις ὅτι εἶσαι πλούσιος· εἰς τί συνίστανται τὰ πλούτη σου;

Ἀβαρβενήλ.--Εἰς χρυσίον καὶ εἰς ἀργύριον, καὶ πολυτίμους πέτρας· διότι ἐκληρονόμησα ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῶν προπατόρων μου. Τὸ πλεῖστον μέρος εἶναι τεθαμμένον ὑπὸ τὴν γῆν· τωόντι ποτὲ δὲν ἐξέτασα οὐδὲ τὸ δεκατημόριον αὐτῶν. Ἔχω ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ νομίσματα παλαιότερα τῶν χρόνων Φερδινάνδου τοῦ Κατηραμένου καὶ τῆς Ἰεζάβελ (Ἰζαβέλλης)· τοκίζω δὲ καὶ μεγάλην ποσότητα. Εἴμεθα ὅμως πολλὰ περιωρισμένοι εἰς τὰ ἔξοδά μας, καὶ προσποιούμεθα ὅτι πάσχομεν ἀπὸ ἔνδειαν· ἀλλ' εἴς τινας περιστάσεις, εἰς τὰς ἑορτάς μας, ὁπόταν κλεισθῶσιν αἱ πύλαι μας, καὶ ἀπολυθῶσιν οἱ ἄγριοι σκύλοι μας εἰς τὴν αὐλὴν, τρώγομεν ἀπὸ πινάκια τοιαῦτα, ὁποῖα δὲν ἔχει οὔτε αὐτὴ ἡ βασίλισσα τῆς Ἱσπανίας, καὶ νίπτομεν τοὺς πόδας εἰς ἀργυρᾶς λεκάνας, σχηματισθείσας καὶ καλλιτεχνηθείσας πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς· μολονότι τὰ ἱμάτιά μας εἶναι πάντοτε χονδρὰ, καὶ ἡ τροφή μας ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἁπλουστάτη.

Ἄγγλος.--Ἐκτὸς σοῦ καὶ τῶν δύο συζύγων σου εἶναι ἄλλοι ἰδικοί σας;

Ἀβαρβενήλ.---Οἱ δύο μου θεράποντες, οἵτινες ὡσαύτως εἶναι ἐξ ἡμῶν· ὁ μὲν εἶναι νεανίσκος, καὶ μέλλει ν' ἀπέλθῃ, ἀρραβωνισθεὶς κόρην εἰς μικρὰν ἀπόστασιν· ὁ δὲ εἶναι γέρων, καὶ ἔρχεται κατόπιν μου μὲ ἡμίονον καὶ ἅμαξαν φορτωμένην.

Ἄγγλος.--Καὶ ποῦ διευθύνεσαι τώρα;

Ἀβαρβενήλ.---Εἰς τὸ Τόλητον, ὅπου ἐμπορεύομαι κἄποτε. Ἀγαπῶ νὰ περιπλανῶμαι, μολονότι σπανίως ἀπομακρύνομαι τοῦ οἴκου μου. Ἀφοῦ ἐχωρίσθην ἀπὸ τὸν Ἄγγλον, ποτὲ οἱ πόδες μου οὔτε μίαν φορὰν δὲν ἐπάτησαν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Νέας Καστέλλης. Ἀγαπῶ νὰ ἐπισκέπτωμαι τὸ Τόλητον, καὶ νὰ ἀναπολῶ τὰ παρελθόντα· ἤθελον δ' ἐγκατασταθῆν ἐκεῖ, ἂν δὲν ἦσαν τόσοι ἐπικατάρατοι, οἵτινες μὲ ὑποβλέπουσι μὲ κάκιστον ὄμμα.

Ἄγγλος.---Γνωρίζουν ὁποῖος εἶσαι; Αἱ ἀρχαὶ σὲ ἐνοχλοῦσι;

Ἀβαρβενήλ.--Ὁ κόσμος μὲ ὑποπτεύονται· ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἐπιτοπλεῖστον συμμορφοῦμαι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μὲ τὰς συνηθείας των, δὲν ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἐμά. Ναὶ μὲν, ὅταν εἰσέρχωμαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ λειτουργηθῶ, μὲ χάσκουν, ὡσεὶ λέγοντες, Τί θέλει οὗτος ἐδῶ; Ἐνίοτε δὲ κάμνουσι τὸν σταυρόν των ἐνῷ περνῶ· ἀλλ' ἐπειδὴ περαιτέρω δὲν ὑπάγουν, ἀδιαφορῶ. Ὡς πρὸς τὰς ἀρχὰς, εἴμεθα ἐν γένει φίλοι. Πολλοὶ ἐκ τῆς πρώτης τάξεως μὲ χρεωστοῦσιν ἀργύριον, ὥστε τρόπον τινὰ ἔχω αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν μου· ὅσον δὲ διὰ τοὺς χυδαίους, αὐτοὶ ἤθελον κάμειν ὁ,τιδήποτε νὰ μ' εὐχαριστήσωσι χάριν τῶν ὀλίγων διστήλων, ἅτινα τοὺς δίδω ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρόν· γενικῶς, τὰ πάντα ὑπάγουσι κατ' εὐχήν. Τὸ πάλαι, τωόντι, ἦτον ὅλως διαφορετικά· πλὴν, δὲν ἐξεύρω τίνι τρόπῳ, μολονότι ἄλλαι οἰκογένειαι ἔπασχον πολὺ, ἡ ἡμετέρα ἀπελάμβανε πάντοτε ἱκανὴν ἡσυχίαν. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ οἰκογένειά μας θαυμασίως ἐγνώριζε πάντοτε πῶς νὰ διευθύνηται. Ἐμπορῶ νὰ εἴπω ὅτι ὑπάρχει μεταξύ μας οὐ μικρὸν μέρος τῆς φρονήσεως τοῦ ὄφεως. Πάντοτε εἴχομεν φίλους· ὡς δὲ πρὸς ἐχθροὺς, δὲν εἶναι κατ' οὐδένα τρόπον ἀσφαλὲς νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ ἡμέτερα. διότι ἔχει κανόνα ἡ οἰκογένειά μας νὰ μὴ συγχωρῇ ποτὲ ἀδικίας, καὶ νὰ μὴ φείδηται μήτε κόπων μήτε δαπάνης, ὥστε νὰ φέρῃ ὄλεθρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν κακοποιῶν.

Ἄγγλος.---Σᾶς ἐνοχλοῦν οἱ ἱερεῖς;

Ἀβαρβενήλ.---Μὲ ἀφίνουν εἰς τὴν ἡσυχίαν μου, καὶ μάλιστα οἱ γείτονές μου. Ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου, ἐνθουσιώδης τις ἐζήτησε νὰ μὲ κακοποιήσῃ· ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνα νὰ ἐκδικηθῶ, ἐνεργήσας ὥστε νὰ φυλακωθῇ ἐπὶ κατηγορίᾳ βλασφημίας· ἔμεινε δ' εἰς τὴν φυλακὴν, ἕως ὅτου παρεφρόνησε καὶ ἀπέθανε.

Ἄγγλος.--Ἔχετε ἀρχηγὸν εἰς τὴν Ἱσπανίαν;

Ἀβαρβενήλ.---Ὄχι καθαυτό. Εἶναι ὅμως ἄγιαί τινες οἰκογένειαι, αἵτινες χαίρουσι πολλὴν ὑπόληψιν· ἡ ἰδική μου εἶναι μία ἐκ τούτων, ἡ πρωτίστη, ἐμπορῶ νὰ εἴπω. Ὁ πάππος μου ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἅγιος ἄνθρωπος· ἤκουσα δὲ τὸν πατέρα μου λέγοντα ὅτι μίαν νύκτα ἀρχιεπίσκοπός τις ἐπεσκέφθη αὐτὸν μυστικῶς, μόνον διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀσπασθῇ τὴν δεξιάν του.

Ἄγγλος.--Πῶς ἔτυχεν αὐτό; ποῖον σέβας ἠδύνατο νὰ τρέψῃ ἀρχιεπίσκοπος πρὸς ἄνθρωπον τῆς πίστεώς σου, ἢ τῆς τοῦ πάππου σου;

Ἀβαρβενήλ.--Μᾶλλον παρ' ὅσον φαντάζεσαι. Ἦτον εἷς ἐξ ἡμῶν· τοὐλάχιστον ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο, καὶ οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ ὅσα μετ' εὐλαβείας εἶχε μάθειν ἐπὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Εἶπεν ὅτι εἶχε προσπαθήσει νὰ τὰ λησμονήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο· ὅτι τὸ πνεῦμα ἦτον ἀδιακόπως ἐπάνω του, καὶ ὅτι παιδιόθεν κατετάραττεν αὐτὸν, ἑωσοῦ ἐπὶ τέλους δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ πλέον· ὅθεν ὑπῆγε πρὸς τὸν πάππον μου, μεθ' οὗ ἔμεινε μίαν ὁλόκληρον νύκτα· ἐστράφη δ' ἔπειτα εἰς τὴν ἐπισκοπήν του, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανε, κλεῖζόμενος δι' ἁγιότητα.

Ἄγγλος.--Οἱ λόγοι σου μὲ ἐκπλήττουν. Ὑποθέτεις ὅτι εὑρίσκονται πολλοὶ ἐξ ὑμῶν μεταξὺ τοῦ ἱερατείου;

Ἀβαρβενήλ.---Δὲν τὸ ὑποθέτω, ἀλλὰ τὸ ἐξεύρω. Πολλοὶ ὅμοιοί μου εὑρίσκονται εἰς τὸ ἱερατεῖον, καὶ ὄχι μόνον εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ ἱερατείου· τινὲς τῶν σοφωτέρων καὶ περιφημοτέρων ἐν Ἱσπανίᾳ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, ἢ ἐκ τοῦ αἵματος ἡμῶν τοὐλάχιστον, καὶ πολλοὶ αὐτῶν τὴν σήμερον φρονοῦν ὡς ἐγώ. Κατά τινα ἐπίσημον ἐνιαύσιον ἑορτὴν μ' ἐπισκέπτονται ἀφεύκτως τέσσαρες τῶν προκρίτων ἐκκλησιαστικῶν· καὶ τότε, ἀφοῦ κατακλεισθῶμεν καὶ ἐξασφαλισθῶμεν, καὶ τελέσωμεν τὰς ἀπαιτουμένας ἱεροπραξίας, καθίζουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ καταρῶνται.

Ἄγγλος.--Εἶσθε πολυάριθμοι εἰς τὰς μεγαλοπόλεις;

Ἀβαρβενήλ.--Οὐδόλως· οἱ τόποι τῆς κατοικίας ἡμῶν σπανίως εἶναι αἱ μεγαλοπόλεις· προτιμῶμεν τὰς κώμας, καὶ ὀλιγάκις ἐμβαίνομεν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ἐκτὸς διὰ ὑποθέσεις. Πολυάριθμοι δὲν εἴμεθα, καὶ ὀλίγαι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἱσπανίας περιέχουν ὑπὲρ τὰς εἴκοσι οἰκογενείας. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι πτωχός· καὶ ὅσοι ἐξ ἡμῶν ὑπηρετοῦσι, τὸ πράττουν ἐκ προαιρέσεως μᾶλλον ἢ ἐξ ἀνάγκης, διότι ἀλλήλους ὑπηρετοῦντες μανθάνομεν διαφόρους τέχνας. Πολλάκις ὁ χρόνος τῆς ὑπηρεσίας εἶναι καὶ ὁ τῆς ἐρωτικῆς περιποιήσεως· καὶ οἱ ὑπηρέται νυμφεύονται ἐπὶ τέλους τὰς θυγατέρας τῶν κυρίων.

Τοιαῦτα περὶ τῶν ἐν Ἱσπανίᾳ Ἰουδαίων. Τῶν ἀνθρώπων τούτων ἡ ἱστορία, ἄγνωστος νῦν κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος, ὁπόταν συγγραφῇ, θέλει εἶσθαι ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιοπερίεργων. Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος ἐχρησίμευσεν ἔκπαλαι εἰς αὐτοὺς ὡς δευτέρα Παλαιστίνη· οἱ ὑπήκοοι τοῦ Σο-

λομῶντος, οἱ ἐμπορευόμενοι πρὸς Χειρὰμ, βασιλέα τῆς Τύρου, κατῴκησαν εἰς Θαρσεὶς, ἐν τῇ σημερινῇ Ἱσπανικῇ ἐπαρχίᾳ Ἀνδαλουσίᾳ, πολὺν χρόνον πρὶν ἀκουσθῇ ἡ Ἑλλὰς ἢ ἡ Ῥώμη. Τὸν ἀριθμόν των ἐπηύξησαν οἱ φυγόντες ἐκ τῆς Αἰχμαλωσίας. Συνῳκίσθησαν δὲ εἰς τὸ Τόλητον, τὴν πόλιν τῶν γενεῶν των καὶ τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν· ἐκεῖ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν, ἑωσοῦ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Γότθων, οἵτινες πρῶτοι ἔφεραν εἰς τὴν Ἱσπανίαν τὴν θρησκευτικὴν μισαλλοδοξίαν. Οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς ἐκδίκησιν, εὐκόλυναν τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ συγγενοῦς Μαουρουσίου. Ὅτε δὲ πάλιν ἡλώθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν τὸ Τόλητον, οἱ εὑρεθέντες ἐκεῖ πάμπολλοι Ἰουδαῖοι ἀφέθησαν ζῶντες καθὸ μὴ ἔνοχοι τῆς σταυρώσεως, καταγόμενοι ἐξ Ἰουδαίων, οἵτινες εἶχον ἀναχωρήσειν ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ πολὺν χρόνον πρὸ τῆς πράξεως τοῦ ἐγκλήματος αὐτοῦ. Ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν Ἱσπανῶν Ἰουδαίων ἦτον ὁ αἰὼν Πέτρου τοῦ Σκληροῦ· ἡσπάσθησαν τὴν φατρίαν του, ἢ μᾶλλον αὐτὸς τὴν ἰδικήν των, ἐπειδὴ εἶχε δανεισθῆ παρ' αὐτῶν χρήματα. Κατεδυναστεύοντο δὲ ὑπὸ τοῦ ἀντιζήλου κόμματος τοῦ Τρασταμάρα, καὶ τέλος ἐξωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἰζαβέλλης, τὸ 1492, τὸν ἀριθμὸν ἥμισυ ἑκατομμύριον, ἢ κατ' ἄλλους 800,000. Οἱ φυγάδες κατῴκησαν εἰς τὰς Ἀσιατικὰς καὶ Ἀφρικανὰς παραλίας τῆς Μεσογείου, ὅπου βλέπομεν καὶ ἀκούομεν αὐτοὺς μέχρι τῆς σήμερον λαλοῦντας τὰ Ἱσπανικὰ τῶν προπατόρων των. Ὅσοι δὲ μὴ θέλοντες ν' ἀφήσωσι τοὺς θησαυροὺς των ἔμειναν εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ὑπεκρίθησαν ὅτι ἔγειναν Χριστιανοί· ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ ἐλάτρευον τὴν ἀρχαίαν πίστιν των. Οἱ Ἰουδαΐζοντες οὗτοι, πλούσιοι ὄντες, ἦσαν τὰ κυριώτερα θύματα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ Χριστιανὸς τῆς Ἱσπανίας βδελύσσεται τὸν Ἰουδαῖον μὲ ἀπερίγραπτον βδελυγμόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἱσπανίᾳ Ἰουδαίων δὲν εἶναι μέγας· ἴσως συμποσοῦνται εἰς 500 οἰκογενείας. Ὑπερβαίνουσι δὲ πολὺ κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοὺς ἀλλαχοῦ τῆς οἰκουμένης ὁμογενεῖς των.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΠΑΝ.

Συνέχεια. Ἴδε Σελ. 145-148.

Οἱ Ὁλλανδοὶ, οἵτινες ἦσαν προεγκαταστημένοι εἰς τὴν Φίρανδον, ἔβλεπον τοὺς Ἄγγλους μετὰ ζηλοτύπου φόβου· οἱ δὲ Πορτογάλλοι ἔβλεπον μετὰ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἀμφοτέρους. Τίνι δὲ τρόπῳ ἐπροσπάθουν οἱ καλοὶ οὗτοι πεπολιτισμένοι Εὐρωπαῖοι νὰ ὑποσκελίζωσιν ἀλλήλους εἰς τὰς μακρυνὰς ἐκείνας χώρας, φαίνεται ἐκ τοῦ ἑφεξῆς ἀλλοκότου διηγήματος. — Ὁ Ἄγγλος, ὁ μείνας διευθυντὴς τοῦ ἐν Φιράνδῳ ἐμπορείου, πορευθείς ποτε νὰ προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του εἰς τὸν αὐτοκράτορα, εὑρῆκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀλαζόνα τινὰ Ὁλλανδὸν, ὅστις ἐκομπορρήμονει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς ἰδίας του πατρίδος, καὶ ἀνεβίβαζε τὸν βασιλέα τῆς Ὁλλανδίας εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὡς τὸν μέγιστον καὶ κραταιότατον ἡγεμόνα καθ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς οἰκουμένης, μετὰ πολλῶν ἄλλων τοιούτων μεγαλαυχιῶν. Ἀλλ' ὁ Ἄγγλος, ὅστις ἐννόει τὴν Ἰαπονικὴν γλῶσσαν, μολονότι ὁ Ὁλλανδὸς ἐνόμιζε τοὐναντίον, τὸν εἶπεν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ὅτι « μάταιον ἦτο νὰ ψευδολογῇ τοιουτοτρόπως, ἐπειδὴ ὅλος ὁ κόσμος ἐγνώριζεν ὅτι οὐδὲ βασιλέα κἂν εἶχον εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, ἀλλὰ μόνον κυβερνήτην, ὅστις δὲν ἐκυβέρνα τόσον τὸν λαὸν, ὅσον ἐκυβερνᾶτο αὐτὸς ὑπ' ἐκείνων. Καὶ ἐπειδὴ κατήντησεν εἰς τόσον ἡ ἀναίδειά του, ὥστε νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ βασιλεύς του εἶχεν ὑποτεταγμένους ὅλους τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς ἡγεμόνας, πρέπει κἀγὼ νὰ εἴπω, ὅτι, ἂν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας δὲν ἦτο προστάτης τοῦ Ὁλλανδικοῦ κράτους, οἱ Ὁλλανδοὶ ἔμποροι δὲν ἤθελον εἶσθαί ποτε εἰς κατάστασιν νὰ ἔλθωσι καὶ νὰ κάμνωσι τόσον κρότον εἰς τὰ μέρη ταῦτα τοῦ κόσμου.» Σύγχυσις περιεκάλυψε τὸν καυχηματίαν· ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ; οἱ παρευρεθέντες Ἱσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι ὡμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν τῶν ῥηθέντων· καὶ ἡ συντροφία διεσκέδασεν εἰς τὸ ἄκρον, καὶ οὐκ ὀλίγον περιεγέλασε τὸν ἄθλιον Ὁλλανδόν.

Ἐν τούτοις, τὸ μῖσος καὶ ἡ ζηλοτυπία μεταξὺ τῶν πολλῶν οἵτινες διέμενον προσκολλημένοι εἰς τὰς ἀρχαίας δεισιδαιμονίας, καὶ τῶν Πορτογάλλων τε καὶ αὐτοχθόνων ὅσοι ἐπρέσβευον τὸν Χριστιανισμὸν, εἶχον ἐξακολουθήσει, καθ' ἑκάστην ἐπαυξάνοντα. Πρῶτον δ' ἐξέσπασαν εἰς φανερὰν ἔριδα τὸ 1590, καὶ πολλοὶ ἐφονεύθησαν. Ἔτυχον δὲ καὶ μεταβολαὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν, αἵτινες ἔκαμαν αὐτοὺς πολιτικῶς ἐναντίους. Ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία εἶχεν ἁρπασθῆ· καὶ ὁ ἅρπαξ, πρὸς στερέωσιν ἀναμφιβόλως τῆς δυνάμεώς του, ἐπροστάτευε τὸ ἰσχυρότερον κόμμα, καὶ κατέθλιβε τὸ ἀδυνατώτερον. Πλὴν, μολονότι περιωρίσθησαν οἱ ἀγῶνες τῶν Ἰησουϊτῶν, δὲν ἀπηγορεύθησαν ὅλως διόλου, ἕως οὗ ἡ αὐθάδης ἀρροσύνη Φραγκισκανῶν τινων ἐπέσυρε τὴν ἐκδίκησιν τῆς αὐλῆς. Οἱ μοναχοὶ οὗτοι ἔφθασαν ἐκ τῆς Μανίλλης, καὶ παραβλέποντες τὰς κατεπειγούσας παρακλήσεις τῶν Ἰησουϊτῶν, καὶ περιφρονοῦντες τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐντολὴν, ἤρχισαν νὰ οἰκοδομῶσιν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ κηρύττωσι δημοσίᾳ εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Μεάκου. Πρὸς δικαιολόγησιν τῆς διαγωγῆς ταύτης ἀνέφερον τὸ « Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.» Ἀλλ' οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὸν ἄλλον μέγαν κανόνα, τὸν δοθέντα πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἀποστόλων, « Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί·» καθότι διηρέθιζον τοὺς Ἰαπονοὺς νὰ καταστρέφωσι τὰ εἴδωλά των, καὶ τὸ παραδοξότερον ἐζήτησαν νὰ πυροβολήσωσι ναόν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐπιῤῥοὴ τῶν Πορτογάλλων

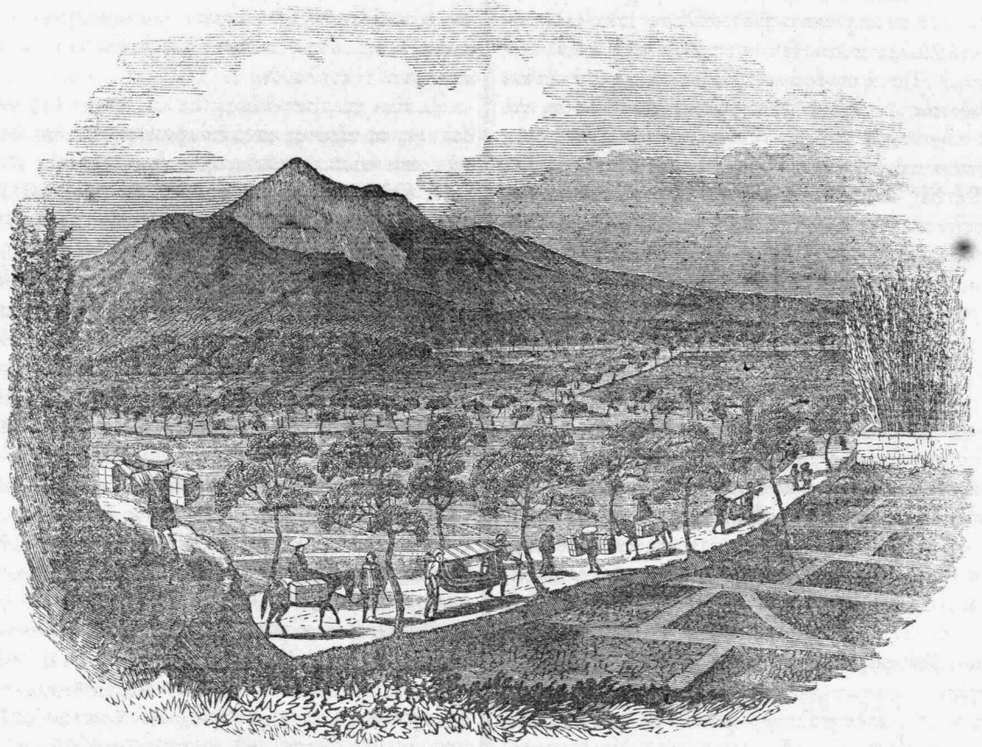

Λεωφόρος διὰ καλλιεργημένων ἀγρῶν, εἰς τὴν Ἰαπονίαν.

καὶ τῶν Ἰησουϊτῶν παρήκμαζον ταχέως, καὶ οἱ αὐτόχθονες Χριστιανοὶ ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς ὕβρεις παντὸς εἴδους ἀπὸ μέρους τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν. Ὁ ἐν Φιράνδῳ Ἄγγλος πράκτωρ, γράφων τὸ 1614, λέγει ὅτι « ἐμφύλιος πόλεμος ἦτον ἕτοιμος νὰ ἐκραγῇ, ἐπαπειλῶν μεγάλα δυστυχήματα εἰς ὅλην τὴν χώραν· τὸ δὲ 1619 ἀναφέρει τὰς φοβερὰς κακοπαθείας ὅσας ὑπέφερον οἱ Χριστιανοί. Οἱ Πορτογάλλοι ἐβεβαίουν, ὅτι οἱ Ὁλλανδοὶ, ἀπὸ τὸν ζῆλον τοῦ νὰ ὑποσκελίσωσιν αὐτοὺς, ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐρώτησιν ἂν ἦσαν Χριστιανοὶ — ὄχι, ὅτι ἦσαν Ὁλλανδοί. Ὁ Κάεμφερ ὅμως ἀρνεῖται τοῦτο, καὶ λέγει ὅτι ἀπάντησιν ἔδωκαν ὅτι ἦσαν Χριστιανοὶ μὲν, διάφοροι ὅμως τῶν Πορτογάλλων ἱερέων. Ὁ προειρημένος Ἄγγλος πράκτωρ, περιγράφων τὸν καταδιωγμὸν, εἰς ὃν ὑπεβλήθησαν οἱ ἐντόπιοι Χριστιανοὶ, λέγει ὅτι ἔκαμνον καὶ αὐτὰ τὰ παιδία των μάρτυρας μεθ' ἑαυτῶν, καὶ τὰ ἔφερον ἐπὶ τῶν ἀγκαλῶν των εἰς τὸν θάνατον, προτιμῶντες νὰ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τὰς φλόγας μᾶλλον ἢ νὰ τὰ ἀφήσωσι νὰ ἀναταραφῶσιν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἐπί τινος Πορτογαλλικοῦ πλοίου εὑρῆκαν οἱ Ὁλλανδοὶ ἐπιστολὰς, διευθυνομένας ὑφ' ἑνὸς τῶν ἐν ἀξιώματι Ἰαπονῶν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Πορτογαλλίας. Ἔπεμψαν δ' αὐτὰς πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Φιράνδου, καὶ οὗτος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἰαπονίας. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις ἐλέγετο ὅτι περιείχοντο ἐναργεῖς ἀποδείξεις ἐκτεταμένης συνωμοσίας μεταξὺ τῶν Πορτογάλλων καὶ Ἰαπονῶν Χριστιανῶν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ νομιζόμενος συγγραφεὺς αὐτῶν κατεδικάσθη καὶ ἐθανατώθη· εὐθὺς δὲ μετέπειτα, ἐν ἔτει 1637, ἐφάνη τὸ ψήφισμα, δι' οὗ, ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον, ἀποκλείονται τῆς Ἰαπονίας οἱ ξένοι. Διετάσσετο νὰ ἐξορισθῶσιν εἰς τὸ Μάκαον, τὸ ἐν Κίνᾳ Πορτογαλλικὸν συνοίκισμα, ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Πορτογάλλοι, μετὰ τῶν μητέρων καὶ τροφῶν των, καὶ παντὸς τοῦ εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντος· διαταγὴ προσέτι ἐξεδόθη νὰ φυλακισθῶσιν οἱ αὐτόχθονες Χριστιανοὶ, καὶ ἀμοιβαὶ προσεφέρθησαν διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἱερέων καὶ Χριστιανῶν· οἱ Ἰαπονοὶ ἀπηγορεύθησαν τοῦ νὰ ἀναχωρῶσι τῆς πατρίδος των, καὶ ξένοι τοῦ νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν Ἰαπονίαν, ἐπὶ αὐστηροτάταις ποιναῖς.

Χιλιάδες τινες τῶν Ἰαπονῶν Χριστιανῶν ἀνέστησαν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ καταλαβόντες παλαιόν τι ὀχύρωμα εἰς τὴν γειτονίαν τόπου καλουμένου Σιμαβάρ-

ρα, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπερασπισθῶσι μέχρι ἐσχάτης πνοῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ προσεκάλεσε τοὺς Ὁλλανδοὺς, ἂν ἤθελον ν' ἀποδείξωσι τὴν εἰλικρίνειάν των ὡς σύμμαχοι, νὰ συνδράμωσιν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ καθυποβάλῃ τοὺς ἐπαναστάτας. Αἰσθανόμενοι δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐπιῤῥοὴ αὐτῶν ἐκλονεῖτο, συγκατένευσαν, καὶ ἔστειλαν πολεμικὸν πλοῖον νὰ προσβάλῃ τὸ ὀχύρωμα. Ἡλώθη δέ· καὶ βεβαιοῦται ὅτι 40,000 Ἰαπονῶν ἐχάθησαν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ταύτην. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, 1638, καθῃρέθησαν τὰ ἐπὶ τῆς νήσου Φιράνδου οἰκοδομήματα, καὶ οἱ Ὁλλανδοὶ μετῴκησαν εἰς νησίον ἐν τῷ λιμένι τῆς Ναγγασάκης, εἰς ὃν μόνον συγχωρεῖται ἔκτοτε ἡ εἴσοδος τῶν ξένων. Τὸ 1640, οἱ Πορτογάλλοι ἔκαμαν ἀπόπειραν νὰ ἀνακτήσωσι τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἰσχύν των, πέμψαντες πρεσβείαν ἐκ τοῦ Μακάου, συνισταμένην ἀπὸ 73 ἄτομα. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἰαπονίας ὀλίγον ἐσεβάσθη τὰ δικαιώματα ἢ τὰ προνόμια τῶν πρέσβεων. Κρατηθέντες οἱ Πορτογάλλοι ἐθανατώθησαν ἅπαντες, ἐξαιρέσει δώδεκα, οἵτινες ἀπεστάλησαν ἐν πλοιαρίῳ, μετ' ἀλαζόνος ἀγγελίας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὅτι, ἂν ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας ἐτόλμα νὰ πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπάν, ἤθελε καὶ αὐτὸς πάθει τὰ ὅμοια. Καὶ οἱ δώδεκα ὅμως οὗτοι ἐχάθησαν εἰς τὸ πέλαγος.

Εἰς τοὺς Ὁλλανδοὺς χρεωστοῦμεν ὅλας σχεδὸν τὰς συναχθείσας περὶ τῆς Ἰαπονίας εἰδήσεις ἐν τῷ διαστήματι τῶν δύο ἑκατονταετηρίδων, καθ' ἃς εἶναι κεκλεισμένη εἰς τοὺς ἀλλοεθνεῖς. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν περὶ τοῦ ἐνδοτέρου ἐγνωσμένων συνελέχθη εἰς τὰς ἐτησίους ὁδοιπορίας, τὰς γινομένας ἐκ τῆς Ναγγασάκης εἰς τὴν μητρόπολιν Ἕδον, — ἐπειδὴ οἱ Ὁλλανδοὶ ὀφείλουν νὰ πέμπωσιν ἐτήσιον πρεσβείαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Τρεῖς κατὰ καιρὸν ἰατροὶ τοῦ Ὁλλανδικοῦ ἐμπορείου ἔγραψαν περὶ τῆς Ἰαπονίας· ἐκ τούτων ὁ πρῶτος, Κάεμφερ, ἐπεσκέφθη τὸ Ἕδον τὸ 1690 καὶ 1691· ὁ Θύνβεργος, τὸ 1775 καὶ 1776· ὁ δὲ Σιεβόλδης κατῴκησεν εἰς τὴν Ἰαπονίαν ἀπὸ τοῦ 1823 μέχρι τοῦ 1830. Συνέγραψε προσέτι ἱστορίαν τῆς Ἰαπὰν εἰς ἐκ τῶν Ἰησουϊτῶν πατέρων, καὶ ἄλλοι προσέθηκαν μικρά τινα πρὸς διασάφησιν, ὡς, λόγου χάριν, Ἄγγλος τις πλοίαρχος, αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰαπονῶν τὸ 1811. Ἀλλ' ἡ αὐστηρότης καὶ ἀπόφασις, μεθ' ἧς αἱ ἀρχαὶ διατηροῦσιν ἔτι τὸ σύστημα τῆς μὴ συγκοινωνίας, δεικνύεται ἔκ τινος νεωστὶ γενομένης ἀποπείρας. Πλοῖόν τι παρεσκευάσθη, κατ' ἐπιφάνειαν μὲν διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα των ἑπτὰ ναυαγήσαντας Ἰαπονοὺς, πραγματικῶς δὲ διὰ νὰ ἀνοίξῃ ἐμπορικὴν πρὸς τὸν λαὸν συγκοινωνίαν. Ἀλλ' ἡ ἀγρυπνία τῶν ἀρχῶν ἐματαίωσε τὸ δεύτερον μέρος τοῦ σχεδίου.

Ὁπουδήποτε ἐγίνετο ἀπόπειρά τις ἀποβάσεως, πρῶτον μὲν εἰδοποίουν τὸ πλοῖον ν' ἀπομακρυνθῇ, μετέπειτα δ' ἐπυροβόλουν κατ' αὐτοῦ, ὥστε νὰ τὸ ἀναγκάσωσι ν' ἀποπλεύσῃ.

Ὁ Κάεμφερ παραβάλλει τὰς Ἰαπονικὰς μὲ τὰς Βρετανικὰς νήσους κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ τὴν θέσιν· καὶ ἄν τις παρατηρήσῃ γεωγραφικὸν πίνακα, θέλει εὑρεῖ πολλὴν τὴν ὁμοιότητα. Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι κεῖνται παρὰ τὸ βορειοδυτικὸν παράλιον τῆς Εὐρώπης· αἱ δὲ Ἰαπονικαὶ παρὰ τὸ βορειοανατολικὸν παράλιον τῆς Ἀσίας. Εἰς ἕκαστον σύστημα ὑπάρχει μία μεγάλη ἢ κυριωτέρα νῆσος, περιέχουσα τὰς πρωτευούσας πόλεις, καὶ ἀποτελοῦσα τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βασιλείου ἢ τοῦ κράτους. Εἰς ἑκάστην περίστασιν αἱ κυριώτεραι αὗται νῆσοι εἶναι μακραὶ καὶ ἀναλόγως στεναὶ, ἐκτεινόμεναι μοίρας τινὰς πλάτους ἀπ' ἄρκτου εἰς νότον. Ἡ Βόρειος Θάλασσα ἐμπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν Θάλασσαν τῆς Ἰαπονίας, καὶ ὁ Πορθμὸς τῆς Κορέας μὲ τὸν Βρετανικὸν Πορθμόν. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας ὑπολογίζεται τὴν σήμερον ὡς 26,000,000· ὁ δὲ τῆς Ἰαπονικῆς αὐτοκρατορίας εἰκάζεται ὅτι εἶναι 25,000,000.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν νήσων, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπὰν, εἶναι ἄγνωστος. Ὑπάρχουν ὅμως τρεῖς μεγάλαι νῆσοι, αἵτινες μετά τινων μικροτέρων, συγκροτοῦσι τὴν κυρίως λεγομένην αὐτοκρατορίαν. Τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν νήσων, αἵτινες κεῖνται πλησίον ἀλλήλων, εἶναι Κιουσιοῦ, Σιτκόκη, καὶ Νιφὼν, ἡ μεγίστη. Αὗται καλύπτουσι τόσας περίπου μοίρας πλάτους, ἀπ' ἄρκτου εἰς νότον, ὅσας αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι. Ἀλλὰ πρὸς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Νιφῶνος κεῖται ἡ Ἕσσος, ἥτις, καίτοι μὴ περικλειομένη εἰς τὴν κυρίως καλουμένην αὐτοκρατορίαν, ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτῆς· εἶναι δὲ περίπου ἰσομεγέθης μὲ τὴν Ἰρλανδίαν. Ἐπέκεινα τῆς Ἕσσου, καλύπτουσαι τὸ πέλαγος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς Καμσιάτκης εἶναι αἱ Κουρίλαι νῆσοι, ἐξ ὧν τινὰς κατοικοῦσιν οἱ Ἰαπονοί. Τῆς Ἕσσου συμπεριλαμβανομένης, αἱ Ἰαπονικαὶ νῆσοι ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς 31ης μέχρι τῆς 45ης μοίρας τοῦ βορείου πλάτους, καὶ ὑπολογίζονται ὡς περιέχουσαι 160,000 τετραγωνικῶν μιλίων, ἢ περίπου 40,000 μᾶλλον τῶν Βρετανικῶν νήσων.

Τὴν περὶ τῶν Ἰαπονικῶν νήσων θάλασσαν καθιστῶσιν ἐπικίνδυνον αἱ αἰφνίδιαι τρικυμίαι, καὶ τὸ ἀβαθὲς τῶν ὑδάτων. Ἡ φυσικὴ δὲ αὕτη περίστασις βοηθεῖ τὰς Ἰαπονικὰς ἀρχὰς νὰ διατηρῶσι τὸ σύστημα τῆς μὴ συγκοινωνίας. Μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα δὲν δύνανται νὰ προσορμισθῶσιν ἐγγὺς τῆς ξηρᾶς· καὶ διὰ τὸ αὐτὸ αἴτιον τὰ Ἰαπονικὰ πλοῖα ἔλκουσιν ὀλίγον ὕδωρ. Τὸ κλίμα τοῦ νοτίου μέρους τῆς χώρας παρεβλήθη μὲ τὸ τῆς Ἀγγλίας. « Ἡ Ἰαπὰν,» λέγει ὁ Κάεμφερ, « ἀπολαύει τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν κλίμα. Ὁ ἀὴρ εἶναι πολὺ ἄστατος, καὶ ὑποκείμενος εἰς πλείστας μεταβολάς· τὸν χειμῶνα χιονίζει, καὶ συμβαίνουσι κάποτε δριμεῖς πάγοι· τὸ θέρος, ἐξ ἐναντίας, μάλιστα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν κυνικῶν ἡμερῶν, εἶναι ὁ καύσων ἀνυπόφορος. Πολλάκις βρέχει καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλ' ἀφθονώτατα τὸν Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον.» Εἰς τὰς γειτονευούσας θαλάσσας σχηματίζονται κάποτε σίφωνες, περὶ ὧν φαντάζονται οἱ Ἰαπονοὶ ὅτι εἶναι θαλάσσιοι δράκοντες, ἀναβαίνοντες εἰς τὰ μετέωρα. Ὑπόκειται δὲ ἡ Ἰαπὰν καὶ εἰς σεισμοὺς, οἵτινες ἐπροξένησαν ἐνίοτε μεγάλας ζημίας· συμβαίνουσι δὲ τόσον συνεχῶς, ὥστε οἱ ἐντόπιοι δὲν φοβοῦνται αὐτοὺς μᾶλλον παρ' ὅσον ἡμεῖς φοβούμεθα τὰς βροντὰς καὶ ἀστραπάς. Ὡς αἴτιον τῶν σεισμῶν στοχάζονται εὐμεγέθη τινὰ φάλαιναν, ἕρπουσαν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ μετροῦσιν αὐτοὺς ὡς μηδέν.

Τὸ ἐνδότερον τῶν νήσων εἶναι ἀκόμη πολλὰ ὀλίγον ἐγνωσμένον, καὶ δὲν δύναταί τις νὰ περιγράψῃ αὐτὸ μετὰ λεπτομερείας ἢ ἀκριβείας. Καὶ αὐτὰ τὰ παράλια δὲν κατεστρώθησαν εἰσέτι διακεκριμένως. Ἡ γενικὴ πρόσοψις τῶν νήσων δύναται νὰ περιγραφῇ ὡς διαφέρουσα ἐκ τοῦ λοφώδους εἰς τὸ ὀρεινόν. Τοῦτο ἀληθεύει μάλιστα ὡς πρὸς τὴν μεγάλην νῆσον Νιφῶνα· ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς καταῤῥέουσιν οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πρὸς τὴν θάλασσαν, λογίζεται ἀπόδειξις τοῦ ὅτι γενικῶς εἶναι ὑψηλὴ ἐν τῷ κέντρῳ. Ἡφαίστια, καὶ ἐνεργὰ καὶ ἐσβεσμένα, ἀπαντῶνται ἐπὶ τῶν μεγάλων καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν νήσων· εἰς τὴν Ἕσσον ὑπάρχει κόλπος ἔχων ἑκατέρωθεν ἡφαίστιον, καὶ διὰ τοῦτο καλούμενος Κόλπος τῶν Ἡφαιστίων.

Ἐκ τῆς πολυανθρωπίας τῆς Ἰαπὰν δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὅλαι αἱ μεγάλαι νῆσοι αὐτῆς ἀφθονοῦσι πόλεων καὶ κωμῶν. Πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ Ἕδδος, ἄλλως Ἴεδος, καὶ κατά τινας Ἔδδος. Κεῖται δ' ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Νιφῶνος, παρά τινα κόλπον. Ὁ προειρημένος Ἄγγλος πλοίαρχος Σαρὶς εἶδεν αὐτὴν ἐν ἔτει 1612, καὶ τὴν περιγράφει ὡς « ἔνδοξον τὸ φαινόμενον· καὶ αὐτοί, λέγει τῶν δωμάτων οἱ κέραμοι εἶναι κεχρυσωμένοι, καὶ τὰ σταθμὰ τῶν θυρῶν κεκοσμημένα μὲ στίλβον βερενίκωμα. Δὲν ἔχουν ὑάλινα παράθυρα, ἀλλὰ ξύλινα, βεβαμμένα μὲ λεπτὰ ὡραῖα χρώματα. Ὁλόκληρος ἡ κυριωτέρα ὁδὸς τῆς πόλεως, πλατεῖα ὅσον οἱαδήποτε εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἶναι κτιστὴ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτῆς περνᾷ ὡραῖος ποταμός. Κατὰ πεντήκοντα βήματα ἔχουσιν ἐκτισμένα χείλη φρέατος, καὶ κάδδους παρατεθειμένους, δι' ὧν νὰ ἐξαντλῶσιν ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐν καιρῷ πυρκαϊᾶς.» Καθὸ ἕδρα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐλῆς του, εἶναι πολυανθρωποτάτη, περιέχουσα ἀπὸ ἓν εἰς ἓν ἥμισυ ἑκατομμύριον κατοίκων. Περὶ τούτου οἱ Ἰαπονοὶ δίδονται εἰς μεγίστας ὑπερβολάς. « Μᾶς ἔδειξαν,» λέγει ὁ πλοίαρχος Γολωνὶν, ὁ αἰχμαλωτισθεὶς τὸ 1811, « σχέδιον τῆς μητροπόλεως, καὶ μᾶς εἶπαν ὅτι εἰς μίαν ἡμέραν δὲν ἠδύνατό τις νὰ βαδίσῃ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἠρωτήσαμεν τοὺς Ἰαπονοὺς περὶ τοῦ πληθυσμοῦ της, ἐβεβαίωσαν ὅτι περιεῖχεν ὑπὲρ τὰ δέκα ἑκατομμύρια κατοίκων, καὶ μάλιστα ὠργίσθησαν διότι ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν. Τὴν ἐπαύριον μᾶς ἔφεραν ἔγγραφον ἑνὸς τῶν ἀξιωματικῶν, ὅστις κατεῖχε πρότερον θέσιν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῆς Ἕδου. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο διελάμβανεν ὅτι ἡ πόλις Ἕδος ἔχει εἰς τὰς κυριωτέρας ὁδούς της 280,000 οἴκων, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν 30 ἕως 40 κατοίκους.» Ἡ πόλις αὕτη ὑπόκειται εἰς συνεχεῖς πυρκαϊάς. Τὸ δὲ 1703 σεισμὸς σχεδὸν κατέστρεψεν αὐτὴν, καὶ πολλαὶ χιλιάδες τῶν κατοίκων της ἐθανατώθησαν. Τὸ παλάτιον τοῦ αὐτοκράτορος κατέχει μέγα περιπεφραγμένον διάστημα ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως.

Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Μέακον, ὅπου διατρίβει ὁ Δαίρης, ἤγουν ὁ πνευματικὸς αὐτοκράτωρ. Κεῖται εἰς τὸ ἐνδότερον, καὶ νομίζεται ὅτι περιέχει ὡς ἥμισυ ἑκατομμύριον κατοίκων. « Εὐρωπαῖοί τινες,» λέγει ὁ Γολωνὶν, « ὀνομάζουσι τὴν ἕδραν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοκράτορος Μίακον ἢ Μέακον. Ἡ λέξις σημαίνει μητρόπολις, καὶ δίδεται ὑπὸ τῶν Ἰαπονῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην κατ' ἐξοχήν. Τὸ κύριον ὄνομά της εἶναι Κίον, καὶ Κίοτον τὄνομα τῆς ἐπαρχίας.» « Ἐπεράσαμεν ἀπὸ τὸ Μέακον,» λέγει ὁ πλοίαρχος Σαρὶς, « μίαν τῶν μεγίστων πόλεων τῆς Ἰαπονίας, καὶ τόπον ἐμπορικώτατον. Ὅλοι οἱ πραγματευταὶ κατοικοῦσιν εἰς ἰδιαίτερον μέρος τῆς πόλεως· οἱ Ἰαπονοὶ τὸ κρίνουσιν ἀσχημότατον καὶ ἄτακτον νὰ εὑρίσκωνται συμμεμιγμένοι ἄνθρωποι τοσούτων διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ ἐπιτηδευμάτων· ὅθεν ὅλοι οἱ ὁμότεχνοι κατοικοῦσι πλησίον ἀλλήλων. Ὁ μεγαλοπρεπέστατος ναὸς ὅλης τῆς χώρας εἶναι ἐνταῦθα εἰς τὸ Μέακον, λίθινος, καμαρωτὸς, κεκοσμημένος μὲ λαμπροὺς κίονας, μακρὸς καὶ ὑψηλὸς ὅσον ἡ ἐν Λονδίνῳ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Παύλου.» Ὁ Ξαυϊέρος, ἐν ἔτει 1553, λέγει ὅτι τὸ Μέακον, πρό τινος καταστροφῆς εἰς ἣν ὑπέπεσε, περιεῖχε πραγματικῶς 180,000 οἴκων. Ὁ Κάεμφερ ἀναφέρει ὅτι περιεῖχε 600 ναῶν, καὶ ὅτι ἐχρειάσθη μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν νὰ ἱππεύσῃ διὰ μέσου αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, καίτοι οὐχὶ ἀκριβῶς κατ' εὐθεῖαν γραμμήν.

Τρεῖς ἄλλαι πόλεις εἶναι τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ μὲ τὴν

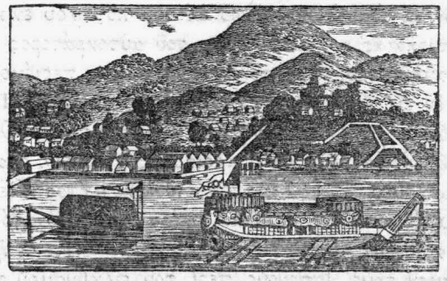

Ναγγασάκη, ἐν Ἰαπονίᾳ.

Ὑεδον καὶ τὸ Μέακον, ἡ Ὀσάκα καὶ ἡ Σάκαια, οὐ μακρὰν τοῦ Μεάκου, καὶ ἡ Ναγγασάκη, ἐπὶ τῆς νήσου Κιουσιοῦ. Αἱ πέντε αὗται πόλεις διακρίνονται ὡς αἱ αὐτοκρατορικαὶ πόλεις τῆς Ἰαπονίας. Τὸ Ὁλλανδικὸν ἐμπορεῖον μετεφέρθη εἰς τὴν Ναγγασάκην ἐκ τῆς νήσου Φιράνδου τὸ 1638. Εἶναι δὲ τοποθετημένον ἐπί τινος νησιδίου ἐν τῷ λιμένι, διὰ γεφύρας ἡνωμένου μὲ τὴν μεγαλητέραν ξηράν.

Ἕπεται συνέχεια.

ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

ΌΛΑ τὰ παραγγέλματα τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς ἀπευθύνονται εἰς τὴν καρδίαν. Δὲν ἀποβλέπει ποτὲ εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὸν ἐξωτερικὸν ἄνθρωπον· εἶναι ἀδιάφορος εἰς τὰ ἁπλῶς ἐξωτερικὰ χρέη. Μορφόνει τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὄχι κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ μορφόνουσα τὰς διαθέσεις αὐτῶν. Ποτὲ δὲν ἀπευθύνεται εἰς τὴν ματαιότητά των, εἰς τὴν φιλαυτίαν, ἢ εἰς ἄλλην τινὰ διεφθαρμένην κλίσιν· ἐξεναντίας, κηρύττει φανερὸν πόλεμον, καὶ ἀδιάλλακτον ἔχθραν, ἐναντίον πάσης κακῆς διαθέσεως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν· κἀμμίαν δὲν ὑποφέρει. Μὲ ἀποστροφὴν λαλεῖ περὶ τῶν πλέον μισητῶν ἁμαρτημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ εἰς τοὺς γονεῖς ἀπείθεια, ἡ ἀτιμία, ἡ ἀδικία, καὶ ὁ φόνος. Λέγει ὅτι τὰ τοιαῦτα δὲν πρέπει οὐδὲ νὰ ὀνομάζωνται μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ἀλλὰ δὲν μένει ἕως ἐδῶ· καταβαίνει εἰς τὴν καρδίαν, καὶ, ἐκτείνουσα τὴν χεῖρά της, ἐκσπᾷ πᾶσαν ῥίζαν πικρίας, ἥτις ἐκφύουσα ἤθελε μολύνει τὴν ψυχὴν, καὶ μιάνει τὸν βίον. Πολλὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος ἀποδέχεται, καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις θεωρεῖ ἀθῶα, καθὼς τὴν φιλοδοξίαν, τὴν ἔνθερμον σπουδὴν τοῦ πλούτου, τὴν φιληδονίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὸν φθόνον, τὴν ἐκδίκησιν, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἄλλων, καὶ τὴν πρὸς τοὺς αἰσχροὺς ἀστεϊσμοὺς κλίσιν, τὸ Εὐαγγέλιον καταδικάζει αὐτὰ εἰς ὁποιανδήποτε μορφὴν καὶ βαθμόν. Δὲν συγχωρεῖ αὐτὰ οὐδὲ κατὰ διάνοιαν, ἀπαγορεύει τὴν μοιχείαν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸν φόνον τῆς καρδίας· καὶ παραγγέλλει νὰ πνίγωνται εἰς τὴν γέεννησίν των. Οὔτε αἱ χεῖρες, οὔτε ἡ γλῶσσα, οὔτε ἡ κεφαλὴ, οὔτε ἡ καρδία, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ἔνοχα κἀμμιᾶς ἀνομίας. Ἂν καὶ ὁ κόσμος ἐμπορῇ νὰ ἐπικροτῇ τὴν ἡρωϊκὴν φιλοτιμίαν εἰς ἕνα, τὸν ἔρωτα τῆς δόξης εἰς ἄλλον, τὴν ἐπιτυχῆ σπουδὴν εἰς τρίτον, τὴν ὑψηλόφρονα ὑπερηφανίαν, τὸν λαμπρὸν πατριωτισμὸν ὅστις ἤθελεν ἀναγκάσειν ὅλα τὰ πλησιόχωρα ἔθνη νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα, τὸ ἐπίμονον φιλεκδικητικὸν διὰ ὕβρεις γενομένας, καὶ τὴν δεσποτικὴν περιφρόνησιν τοῦ κοινοῦ καὶ ἀγενοῦς ὄχλου, ὅλα ταῦτα ὁ Χριστιανισμὸς τὰ καταδικάζει, καὶ παραγγέλλει τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ νὰ τὰ σταυρόνωσι χωρὶς ἀναβολήν. Κἀνὲν δὲν πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ φειδεύεται, ἂν ἦναι καὶ πολύτιμον ὡς ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς διὰ τὴν χρῆσιν ἢ τέρψιν, ἢ καὶ ἀναγκαῖον ὡς ἡ δεξιὰ χεὶρ διὰ τὴν ὑπερασπισιν ἢ ἐργασίαν. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν παρακινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ βλέπωσι τί ἐμποροῦν οἱ ἄλλοι νὰ στοχάζωνται περὶ αὐτῶν, ἢ ποῖόν τι ἀποτέλεσμα θέλει κάμειν εἰς τὸ κοσμικὸν συμφέρον των, ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ ὀρθὸν, καὶ ποῖον τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὸ νὰ ζῶσιν ἀπταίστως. Ἐὰν δέχησαι τὰ παραγγέλματά του, πρέπει νὰ ἦσαι τοιοῦτος, καὶ ὄχι ἁπλῶς νὰ φαίνησαι· τὴν καρδίαν ζητεῖ· καὶ ὅλαι αἱ διοριζόμεναι διάφοροι μορφαὶ τῆς λατρείας καὶ ὑπακοῆς δὲν εἶναι παρὰ τόσαι διάφοροι ἐκφράσεις τούτου, ἢ τροποποιήσεις.

Ἆρα ἐμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ τι ὅμοιον τούτου εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἐναντίων τῆς ἀποκαλύψεως; Ὄχι. Ἡ ἠθικότης των δὲν ἔχει κἀνὲν κῦρος· καὶ ὁ ἠθικός των κώδηξ εἶναι πραγματικῶς ἀνατροπὴ ὅλης τῆς ἠθικότητος. Αἱ θεότητές των φαίνονται ὅτι δὲν ἐξετάζουν τὴν καρδίαν. Κατ' αὐτοὺς, « δὲν εἶναι κἀμμία ἀξιομισθία ἢ ἁμάρτημα εἰς τὸν σκοπόν.» Ἡ ἠθικότης των ἀποβλέπει μόνον εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Συγχωρεῖ τὸν ἔσχατον σκοπὸν τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν· φθάνει μόνον νὰ μὴν ἐκτελῶνται μὲ βλάβην τῆς κοινωνίας· καὶ κατὰ τὸν κώδηκά τινων, ἡ δολοφονία τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις διὰ πολιτικόν τινα λόγον ἐμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἔνοχος, εἶναι πρᾶξις ἐπαινετή· ἡ ἀπαγόρευσις τῆς παρανόμου συγκοινωνίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶναι διαστροφὴ τῶν πλέον φανερῶν νόμων τῆς φύσεως· καὶ ἡ παρακμάσασα γεροντικὴ ἡλικία δὲν ἀξίζει τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα γίνονται πρὸς ὑποστήριξίν της!!!

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον διδάσκει τὴν πλέον καθαρὰν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ υἱϊκὴν πεποίθησιν εἰς τὸ ἔλεος καὶ εἰς τὴν ἀγαθότητά του· οἱ δὲ νεώτεροι ἐναντίοι τῆς ἀποκαλύψεως, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀντιμαχομένων ἠθικῶν θεωριῶν των, εἶναι σύμφωνοι εἰς τὸ νὰ ἀποκλείωσι τὸν Θεὸν ἀπὸ τὰ ἠθικά των συστήματα, δείχνοντες οὕτω ὅτι εἶναι θεῖσται εἰς τὴν θεωρίαν, ἐθνικοὶ εἰς τὴν κλίσιν, καὶ ἄθεοι εἰς τὴν πρᾶξιν.

Οἱ λόγοι τῆς Γραφῆς εἶναι πνεῦμα καὶ ζωή· εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς ἀγάπης. Πᾶσα προτροπὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων του εἶναι πλήρης τοῦ πνεύματος τούτου. Ἂς στραφῇ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, παραδείγματος χάριν, καὶ ἂς ἀναγνώσῃ αὐτὸ ἐπιμελῶς· ἂς εὕρῃ, ἐὰν ἐμπορῇ, εἰς τὸ

πλέον καθαρὸν μέρος τῶν συγγραμμάτων τῶν θεϊστῶν τίποτε ἄξιον νὰ συγκριθῇ μὲ αὐτό. Ὄχι· ἡ ἀρετὴ αὐτὴ δὲν εἶναι πλέον ἀρετὴ εἰς τὰς χεῖράς των. Χάνει τὰ θέλγητρά της, ὅταν ὑποκρίνωνται ὅτι ἐναγκαλίζονται αὐτήν· τὸ ψαύσιμόν των εἶναι ὡς τὸ τῆς ψυχρᾶς χειρὸς τοῦ νεκροῦ. Τὸ πλέον ἐράσμιον ἀντικείμενον χάνει δι' αὐτοῦ τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ κάλλος του, καὶ καταντᾷ εἰς ἐρρυτιδωμένον ὄγκον ἀψύχου ἐθισμοῦ.

[Μετάφ. Ν. ΒΑΜΒΑ.]

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ.

« ΠΕΤΡΕ, μὴ φοβοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν,» εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς τὸν ἁλιέα. Ποῦ, Κύριε; εἰς τὴν λίμνην Γενησαρὲτ, δηλαδὴ εἰς τὸν ταραχώδη τοῦτον κόσμον· Καὶ μὲ τί, Κύριε; μὲ τοῦ λόγου τὰ δίκτυα, καθὼς μὲ τὰ ἁπλᾶ δίκτυα ἁλιεύονται οἱ ἰχθύες.

Δίκτυα, λοιπὸν, ἀκροαταὶ, εἶναι ἡ διδαχὴ, καὶ ἰχθὺς ὁ ἄνθρωπος ὁ Χριστιανὸς, ὅστις πιάνεται εἰς τῆς διδασκαλίας τὰ δίκτυα· καὶ λέγεται δίκτυον ἡ διδαχὴ, διότι, καθὼς τὸ δίκτυον ἔχει πολλὰ πλέγματα, πολλὰ ὀμμάτια, ἐν οἷς ἐμπλέκονται καὶ πιάνονται οἱ ἰχθύες, οὕτω καὶ ἡ διδαχὴ, ἐπειδὴ ἔχει σκοπὸν νὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς κακίας τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος τὴν πλέκει μὲ μεθόδους πολλὰς καὶ καλὰς, διὰ νὰ μὴ τοῦ φύγῃ τὸ καλὸν κυνήγιον ὁ ἄνθρωπος. Μὲ ὅλον τοῦτο, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἁμαρτωλὸς εἶναι σοφὸς τεχνίτης εἰς τὴν κακίαν, καὶ πάντα εὑρίσκει ὁ ἄθλιος κατὰ τῆς σωτηρίας του πολλὰς μηχανὰς, καὶ διασπᾷ καὶ φεύγει ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τὰ σωτήρια δίκτυα, ἀγαπῶν νὰ κάθηται εἰς τῆς κοσμικῆς θαλάσσης τὴν ταραχὴν, δηλαδὴ συγκεχωσμένος εἰς φροντίδας καὶ μερίμνας πραγμάτων ἀνωμάλων καὶ ἀβεβαίων, ὁποῖα εἶναι ταῦτα τὰ κοσμικὰ, ἅτινα ἄλλοτε ἄλλως κυλίονται καὶ συντρίβονται εὐκολώτερον καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κύματα καὶ τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν εἰς αὐτὰ ὀλιγωτέραν σπουδὴν καὶ μικροτέραν φροντίδα, διὰ νὰ ἔχωσι καιρὸν νὰ σχολάζωσι καὶ εἰς ἄλλα, φυσικώτερα εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ πλέον ἀληθινὰ καὶ σωτήρια· πλὴν ἡ σωματικὴ τρυφὴ, ἡ τοῦ κόσμου ψευδὴς ἀπόλαυσις, εἰς ἃ οἱ ἄνθρωποι χάσκουσιν, καθὼς οἱ χάννοι εἰς τὸ δόλωμα, σκοτίζει αὐτοὺς, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ γνωρίσωσιν ἢ νὰ ἐπαινέσωσι χωρὶς δόλον ἄλλο καλὸν, παρὰ τοῦ κόσμου μόνην τὴν ματαιότητα, καὶ τῆς ἀπολαύσεως τὴν ἀνυπόστατον θάλασσαν. Καὶ διότι ἡ παίδευσις, ἡ διδαχὴ, δεικνύει τοῦτον τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἀνόητον, καὶ τὰ ἐπιθυμήματά των ἀκατάληπτα καὶ ἀτέλεστα (τρυφὴ γὰρ καὶ πλοῦτος καὶ ἁφῆς ἡδοναὶ κατὰ ἀλήθειαν ἀτέλεστα πράγματα· καὶ οὐδέποτε παύουσι τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνου, ὅστις ὑπὲρ τὸ μέτρον καταδιώκει αὐτά· ἢ ποῖος ἐκορέσθη πλουτῶν; ποῖος ἐχόρτασε, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον καθ' ἡμέραν τρυφῶν; ποῖος, ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχραῖς καὶ ἀτόποις, εὗρεν ὄφελος, καὶ ὄχι βλάβην αἰώνιον;) διότι, λέγω, οἱ ἐμπαθεῖς καὶ φιλήδονοι καὶ φιλόπλουτοι δὲν ἐπιθυμοῦν ν' ἀκούωσιν ὅτι εἰς μάταια κατατρίβουσι τὸν πολύτιμον χρόνον, διὰ τοῦτο φεύγουν καὶ μισοῦν τὴν παίδευσιν καὶ διδαχὴν, καὶ στέργουν καὶ ἐναγκαλίζονται τὸν βυθὸν τῆς ἀγνοίας καὶ ἁμαρτίας, ὡσεὶ ἄφωνοι ἰχθύες.

Δι' ὅλα τὰ αἰσθητικώτερα ζῶα τῆς γῆς, καθὼς εἰς ὅλους εἶναι φανερὸν καὶ γνώριμον τοῦτο, εὑρίσκονται ἄνθρωποι ἐπιτήδειοι, οἵτινες τὰ διδάσκουσι πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἐπιτηδεύματα καὶ μαθήματα. Ἔχει τις ὅμως νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐδιδάχθη καὶ κἀνεῖς ἰχθὺς τίποτε μάθημα; ὄχι· οὕτω καὶ ὅστις γεννηθῇ μέσα εἰς τὸ πλατὺ πέλαγος τῶν ἀπολαυστικῶν ἡδονῶν, καὶ τραφῇ ἐκεῖ, καὶ περιπατεῖ ἐκεῖ δρόμον ἄτακτον καὶ ἀόριστον, ὡς εἶναι τῶν ἰχθύων ὁ δρόμος, οὗτος ἔστρεψε τὸ φυσικόν του λογικὸν εἰς τῶν ἰχθύων τὴν ἀλογίαν καὶ ἄνοιαν· καὶ διὰ τοῦτο, κἂν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἤθελε τοῦ γένει διδάσκαλος, δὲν ἀφίνει τὴν ἕξιν τοῦ τόπου του, δὲν παιδεύεται· ἀλλ' ὡς ἰχθὺς ὀλισθηρὸς, ὡς χέλυς, γλιστρᾷ καὶ ἐξέρχεται καὶ ἀπὸ τὸ καλοπλεγμένον δίκτυον τῆς διδαχῆς, καὶ τρέχει καὶ κρύπτεται εἰς τὸν συνειθισμένον βόρβορον τῆς λίμνης του. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καλὸς οὔτε ἀσφαλὴς τόπος ἡ θάλασσα· διότι ἡ πνίγει ἐκεῖνον ὅστις βουληθῇ νὰ τὴν κατοικῇ, ἢ ὡσὰν ἰχθὺν τὸν κρατεῖ ἄφωνον καὶ ἀδιόρθωτον. Διὰ τοῦτο, Χριστιανὲ, καθὼς, ὅσον καὶ ἂν διψᾷς, ποτὲ δὲν συγκαταβαίνεις νὰ πίῃς ἀπὸ θάλασσαν, διότι εἶναι ἁλμυρὰ καὶ φθαρτικὴ, καὶ ἂν πίῃς, διψᾷς καὶ φλέγεσαι περισσότερον, οὕτω εὐλαβοῦ καὶ φεῦγε καὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος θαλάσσης τὰς φθοροποιὰς καὶ θανατώδεις ἀπολαύσεις. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ παρὸν εὑρίσκεσαι μέσα καὶ κολυμβᾷς, ἔκβα ὅσον τάχιστα, ἔκβα· διότι, ὅσον καὶ ἂν ἦσαι καλὸς κολυμβητὴς, ἡ πολλὴ ταραχὴ τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἀπλήρωτον πέλαγος τῶν ἡδονῶν, σὲ καταποντίζουν, σὲ πνίγουν. Ἔλα λοιπὸν, καὶ ὡσὰν καλὸς καὶ ἁπλούστατος ἰχθὺς, στάσου καὶ ἀγρεύθητι εἰς τὸ σωτήριον δίκτυον τῆς διδαχῆς· καὶ ἂν ἦσαι καὶ πολὺ βαθέα, καὶ μέσα εἰς πολὺ πέλαγος, μὴ φοβοῦ, μὴ ἀπελπίζου· διότι καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ βάθος ἐπρόσταξε νὰ ῥίψωσι τὰ δίκτυα. Μόνον θέλησε λοιπὸν νὰ πιασθῇς, καὶ εὐθὺς ὁ Χριστὸς σὲ λαμβάνει μέσα εἰς τὸ πλοιάριόν του, τόσον ταχέως, τόσον εὐκόλως, ὥστε καὶ αὐτοὶ τοῦ Χριστοῦ οἱ μαθηταὶ νὰ ξενίζωνται καὶ νὰ θαυμάζωσι τὴν σωτηρίαν σου.

Ἀλλὰ, καθὼς ἐκείνους οἵτινες πέσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἂν τύχῃ νὰ πίωσιν ἀπὸ τὸ πικρὸν νερόν της, ὅταν τοὺς ἐκβάλωσιν, τοὺς κρεμῶσι, καὶ, ὡς μὲ φαίνεται, τοὺς δέρνουν ἕως οὗ νὰ ἐξεράσωσιν ὅλον τὸ φθαρτικὸν ὕδωρ ὅσον ἔπιον, οὕτω καὶ σὺ, Χριστιανὲ, ἀφοῦ φύγῃς τὸ βαθὺ τῆς ἁμαρτίας πέλαγος διὰ μέσου τῆς διδαχῆς, τότε σπούδασε παντὶ τρόπῳ μετανοίας νὰ ἐξεράσῃς ὅλην τὴν ἁλμυράδα ὅσην ἐποτίσθης ἀπὸ τὴν ἐν τοῖς κακίστοις ἔργοις καὶ τόποις ἀναστροφήν· ὥστε, εἰ δυνατὸν, νὰ καθαρισθῇς καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐνθύμησιν τῆς πρώτης σου πολιτείας. Τὸ δὲ ἐπίλοιπον σὲ τὸ διδάσκει ὁ σοφὸς Σολομὼν εἰς τὰς παροιμίας του, λέγων, Υἱὲ, πίνε ἀπὸ σῶν φρεάτων· τοῦτο κάμνε, Χριστιανέ· καὶ πίνε καὶ πότιζε ἀπὸ τὴν βρύσιν, ἣν ἔχει ἡ Ἐκκλησία μας· ἥτις εἶναι ἡ ἀληθινὴ διδαχὴ, καὶ τῆς εὐσεβοῦς σοφίας ἡ γνῶσις καὶ παίδευσις.

Ἐκ λόγου ἐκφωνηθέντος ἐν Σμύρνῃ κατὰ τὸ 1709, Σεπτεμβρίου 25, ὑπὸ ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΡΥΣΙΟΥ, πάππου τοῦ Κοραῆ.

ΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ.

ΑΓΙΑΣΜΟΝ ὀνομάζομεν σήμερον τὸ δι' ἱερατικῶν εὐχῶν ἁγιαζόμενον ὕδωρ. Ἁγιασμὸν δὲ ἔλεγον οἱ Ἀπόστολοι τὴν ἁγνείαν, τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τῆς ψυχῆς ἀπὸ πᾶσαν ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν· διότι καὶ εἰς σῶμα πολλὰ καθαρὸν κατοικεῖ πολλάκις ψυχὴ μιαρωτάτη·

Χεῖρες μὲν ἁγναὶ, φρὴν δ' ἔχει μίασμά τι.

Ὡσαύτως Ἁγίους ὀνομάζομεν, ὄχι μόνον τοὺς δι' ἀρετὴν κριθέντας, μετὰ θάνατον, τοιούτους καὶ κανονισθέντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς μωροὺς ἀνθρώπους, τὸ δὲ χειρότερον, πολλάκις καὶ κακοὺς, κρίνοντες αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ὁποίαν φυλάσσουν ἀκρίβειαν εἰς τινα θρησκευτικὰ ἔθιμα, καλὰ μὲν, ὅταν συνοδεύωνται μὲ « Τὴν κρίσιν, τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν,» ἤγουν, τὴν

δικαιοσύνην, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν, ὅμοια δὲ μὲ « Τὸ ἡδύοσμον, τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον» τῶν Φαρισαίων, ὅταν γίνωνται κατὰ δεισιδαιμονίαν ἢ καθ' ὑπόκρισιν. Βλέπεις τινὰ συχνάζοντα καθημέραν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, νηστεύοντα νηστείας συχνὰς καὶ μακρὰς, μοιράζοντα ἀκόμη καὶ εἰς ψωμοζήτας ὄχι ὀλίγα; μὴ βιασθῇς νὰ τὸν κηρύξῃς ἅγιον, πρὶν μάθῃς ἂν φυλάσσῃ τὴν κρίσιν, τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. Μόνοι οἱ φύλακες τῶν τοιούτων κρίνονται καὶ ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους ἅγιοι. Ἁγίους ἀκόμη ὀνομάζει ἡ Νέα Διαθήκη ἁπλῶς καὶ τοὺς πρώτους Χριστιανοὺς, διότι καὶ ἀληθῶς τοιοῦτοι ἦσαν τότε. Ὅταν ὁ Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Ἐφεσίους, λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ, « Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ΑΓΙΩΝ,» νοεῖ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ, καὶ καταρχὰς τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὀνομάζει ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἐφέσου ἁγίους, « Τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ.» Καὶ τοῦτο ἐξηγῶν ὁ Θεοφύλακτος λέγει, « Ὅρα πόση ἦν τότε ἡ ἀρετή! ὅτε ἁγίους καὶ πιστοὺς καλεῖ ἄνδρας βιωτικοὺς, γυναῖκας ἔχοντας καὶ παιδία· ἀλλὰ νῦν οὐδὲ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις τοιοῦτοι.» Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Θεοφυλάκτου κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα καὶ τὰς ἑξῆς οἱ βιωτικοὶ Χριστιανοὶ εἶχον παύσει νὰ ὀνομάζωνται ἅγιοι· τὸ ἐφύλαξαν μόνοι οἱ ἱερωμένοι, καὶ τὸ ἐκοινώνησαν ἔπειτα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Γραικορωμαίους Αὐτοκράτορας, ὀνομάζοντες αὐτοὺς Ἅγιους Δεσπότας, καὶ Ἅγιους Βασιλεῖς, διὰ τὴν στέψιν, εἰς τὴν ὁποίαν πρῶτος ὁ Πατριάρχης καὶ μετ' αὐτὸν ὅλος ὁ λαὸς ἀνευφήμιζον Ἅγιον τὸν στεφόμενον. Ἅγιοι προσέτι ἐπωνομάζοντο καὶ οἱ Πατριάρχαι, καὶ, Ἡ ἁγιωσύνη σου, ἔλεγον συνήθως οἱ πρὸς αὐτοὺς λαλοῦντες ἢ γράφοντες. Πότε δὲ ἤρχισαν νὰ λέγωνται καὶ Παναγιώτατοι (ἐπίθετον εἰς μόνον τὸν Θεὸν οἰκεῖον), δὲν εἶναι φανερόν. Πιθανὸν ὅτι ἀπὸ συνέρισιν τὴν πρὸς τὸν Πάπαν. Ἐπειδὴ καὶ οὗτος ὠνομάζετο Ἅγιος πατὴρ, τὸ Ἅγιος ἐνομίσθη ταπεινὸν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κ' ἔλαβον ἀντ' αὐτοῦ τὸ Παναγιώτατος, μὲ διπλῆν ὑπέρθεσιν, διὰ νὰ μὴ μείνῃ οὐδεμία ἀμφιβολία περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῶν Πατριαρχῶν ὑπὲρ τοὺς Πάπας.--ΚΟΡΑΗΣ.

ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗ ΤΟΥ ΠΑΓΟΥ.

ΕΝ ἀπὸ τὰ πρώτιστα σχεδὸν εἴδη τοῦ ἐμπορίου τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡ μετακομιδὴ τοῦ πάγου εἴτε εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς νήσους, εἴτε εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν, εἴτε εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας· ἀναχωροῦσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Βοστῶνα τὰ πλοῖα ὅσα μεταφέρουσι τὸν πάγον. Τὸν ἐκβάλλουσι δὲ ἀπὸ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμοὺς εἰς κομμάτια δύο μὲν ποδῶν τετραγωνικῶν ἐπιφανείας, ἑνὸς δὲ καὶ 18 δακτύλων πάχους, ἂν μέλλῃ νὰ σταλθῇ εἰς τὰς Κυκλάδας τῆς Ἀμερικῆς (τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας). Ἐπειδὴ ὁ πλοῦς οὗτος διαρκεῖ 10 μόνον ἕως 15 ἡμέρας, ὀλίγην πρόνοιαν λαμβάνουσι περὶ μεγάλης ἀσφαλείας· ἀρκοῦνται δὲ νὰ σκεπάσωσι τὴν τρόπιν καὶ τὰ πλευρὰ μὲ τεσσάρων δακτύλων κονιορτὸν φλοιοῦ δρυὸς (βελανιδιᾶς), τὸν δὲ πάγον μὲ ἱκανὴν ποσότητα χόρτου, ἔπειτα δὲ κλείουσι στεγανῶς τὰς θυρίδας, καὶ τὰς ἀνοίγουσι μόνον ἀφοῦ καταντήσωσιν εἰς τὸν σκοπόν.

Ὅταν δὲ ἐξ ἐναντίας ὁ πάγος προορίζηται νὰ σταλθῇ εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἐπειδὴ ὁ πλοῦς παρατείνεται εἰς πέντε καὶ ἓξ μῆνας, προετοιμάζουσιν εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου σανίδωμα ὡς πέντε ποδῶν μήκους, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ῥίπτουσιν ἀπὸ τὸν εἰρημένον ἀνωτέρω φλοιὸν, ἔπειτα δὲ βάλλουσι καὶ δεύτερον σανίδωμα, καὶ τοῦτο γίνεται ὁμοίως εἰς τὰ πλάγια μέρη, ὥστε τὸ δοχεῖον, οὕτως εἰπεῖν, εἴτε ἡ θήκη τοῦ πάγου, νὰ εὑρίσκηται παντελῶς χωρισμένη ἀπὸ τοὺς τοίχους τοῦ πλοίου. Οἱ δὲ κύβοι τοῦ πάγου βάλλονται πλησιέστατα, ὅσῳ δυνατὸν, ὥστε νὰ καταντήσῃ εἷς μόνος ὄγκος στερεός· τὸν σκεπάζουσι δ' ἔπειτα μὲ ἑνὸς ποδὸς χόρτον καλῶς στειβασμένον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ βάλλουσι τὸ σανίδωμα, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ σκεπάζουσι μὲ φλοιὸν δρυός.

Ἔχουσι δὲ καὶ σημεῖον (ἐπιπλεύστην) διὰ τοῦ ὁποίου διακρίνουσι πόσον ὁ πάγος ἀνέλυσε. Συνίσταται δὲ τοῦτο εἰς ῥάβδον μεταλλικὴν κάθετον, ἥτις, διερχομένη διὰ σωλῆνος διῃρημένου εἰς βαθμοὺς, στηρίζεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πάγου, ὥστε καταβαίνει τόσῳ πλειότερον, ὅσῳ αὐτὸς ἀναλύει· χάνονται δὲ ὡς 55 πίθοι ἀπὸ τὴν Βοστῶνα ἕως τὴν Καλκούταν.

ΠΕΡΙ ΒΡΟΧΗΣ.

ΑΤΜΟΙ ἀναβαίνουσιν ἀδιακόπως ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν ὑδάτων. Τοῦτο καλεῖται ἐξάτμισις. Ὅταν δὲ συμπυκνωθῶσιν οἱ ἀτμοὶ πλησίον τῆς γῆς, ἀποτελοῦσιν ὁμίχλην.

Ὅταν ἡ ὁμίχλη ὑψωθῇ εἰς τὸν ἀέρα, λέγεται νέφος· ὅταν δὲ συμπυκνωθῇ ἔτι μᾶλλον, πίπτει ἐν εἴδει βροχῆς, χιόνος, ἢ χαλάζης. Ἡ χιὼν συνίσταται ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς, οἵτινες παγόνουν ἐνῷ τὰ μόρια εἶναι μικρά. Ἡ δὲ χάλαζα συνίσταται ἀπὸ σφαίρια πάγου, καὶ σχηματίζεται ἀπὸ σταγόνας βροχῆς, αἵτινες παγόνουν ἐνῷ πίπτουσι.

Οἱ ἐκ τῆς γῆς ἀναβαίνοντες ἀτμοὶ δὲν φθάνουσιν ὑπεράνω προσδιωρισμένου τινὸς ὕψους· ἐπέκεινα δὲ τούτου οὔτε βροχὴ πίπτει, οὔτε χιών. Τὸ σύνηθες ὕψος τῶν νεφῶν δὲν ὑπερβαίνει ἓν ἢ δύο μίλια.

Διάφοροι ποσότητες βροχῆς πίπτουσιν εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν τοποθεσίαν. Ἡ ποσότης τῆς βροχῆς καὶ τῆς χιόνος εἶναι μεγίστη ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἅτινα καὶ περιέχουσι τὰς κυριωτέρας πηγὰς τῶν ποταμῶν. Νῆσοι καὶ παραθαλάσσιοι τόποι ὑπόκεινται φυσικῷ τῷ λόγῳ μᾶλλον εἰς βροχὰς καὶ ὑγρασίαν παρὰ τὰ ἐνδότερα μέρη.

Ἡ ποσότης τῆς βροχῆς διαφέρει καὶ κατὰ τὸ πλάτος. Εἰς τὴν Διακεκαυμένην Ζώνην ἡ ἐξάτμισις εἶναι ἀφθονωτέρα ἐξ αἰτίας τῆς θερμότητος, καὶ ἡ μεγίστη ποσότης τῆς βροχῆς πίπτει ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς. Καταβαίνει δὲ μόνον ἐν μιᾷ ὥρᾳ τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον δὲν βρέχει διόλου. Ἐντεῦθεν ὁ ἀριθμὸς τῶν βροχερῶν ἡμερῶν εἶναι ἐλάχιστος κατὰ τὸν ἰσημερινόν· αὐξάνει δὲ ἀναλόγως τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀποστάσεως. Ἀπὸ βόρειον πλάτος 12° εἰς 43° ὁ κατὰ μέσον ὅρον ἀριθμὸς τῶν βροχερῶν ἡμερῶν εἰς ἓν ἔτος εἶναι 78· ἀπὸ 43° εἰς 46°, ὁ κατὰ μέσον ὅρον ἀριθμὸς εἶναι 103· ἀπὸ 46° εἰς 50°, εἶναι 134· ἀπὸ δὲ 51° εἰς 60°, 161.

Ὁ βροχερὸς καιρὸς εἰς τὴν Διακεκαυμένην Ζώνην εἶναι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ θέρους, ὁπότε ὁ ἥλιος ἀναβιβάζει τὴν μεγαλητέραν τῶν ἀτμῶν ποσότητα· φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ διαφέρει ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ.

Αἱ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ γίνονται σφοδρότεραι εἰς τὴν Διακεκαυμένην Ζώνην, εἰς δὲ χώρας ἐγγὺς τῶν πόλων οὐδέποτε συμβαίνουσιν. Εἰς τὴν Γροιλλανδίαν καὶ τὸν Ὑδσόνειον Κόλπον δὲν βροντᾷ ποτέ. Τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν χωρῶν τούτων ἴσως ἐξαντλεῖ τὸ βόρειον σέλας. Εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας, αἱ βρονταὶ εἶναι συχνότεραι καὶ βιαιότεραι, καθ' ὅσον τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον.

Εἴς τινας χώρας μόλις ποτὲ βρέχει, καθὼς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Ταύτας ποτίζουσι ποταμοὶ ἐκ τῶν ὀρέων, καὶ ἀφθονώταται δρόσοι.

Ἡ κατὰ μέσον ὅρον ποσότης τῆς βροχῆς ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους, εἰς διάφορα πλάτη, εἶναι ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν 96 δακτύλων βάθος· εἰς βόρειον πλάτος 19°, 80 δακτύλων βάθος· εἰς πλάτος 45°, $27\frac{3}{4}$ δακτύλων βάθος· εἰς δὲ πλάτος 60°, 17 δακτύλων βάθος.